Literární

ŠUMAVA 2009

SBORNÍK VYHODNOCENÝCH PRACÍ

LITERÁRNÍ ŠUMAVA

2009

Literární Šumava 2009
Přehled oceněných autorů

Poezie – I. kategorie do 25 let

Čestné uznání **Jana Podhorská**, Arnoltice
Čestné uznání **Lukáš Filip**, Peruc

Poezie – II. kategorie nad 25 let

1. místo **Jana Tremlová**, Praha
2. místo **Pavlína Pulcová**, Boskovice
3. místo neuděleno
Čestné uznání **Jana Fafejtová**, Praha

Próza – I. kategorie do 25 let

1. místo neuděleno
2. místo **Daniel Kubec**, Horní Planá
3. místo neuděleno

Próza – II. kategorie nad 25 let

1. místo **Pavel Červenka**, Beroun
2. místo **Václav Franc**, Nová Paka
3. místo **Radka Ketnerová**, Plzeň
Štěpán Špád, Klatovy

Zvláštní cena za příspěvek o Šumavě

Marta Zemanová, Řitka

Cena Františka Pravdy – cena Českého rozhlasu Plzeň

Václav Persein, Unhošť–Nouzov

Soutěžní příspěvky hodnotila porota ve složení Helena Šlesingerová (předsedkyně), Petra Hynčíková, Karel Mráz, Petr Skarlant.

Vydavatel respektuje pravopisné odlišnosti v textech autorů.

Jana Podhorská

Sirné poledne
káva vybledne
a slova uletí…

K snídani hořkost včerejších polibků
a k nebi se propadá chomáčí
kouře z nefritu.

Stíny kaluží
a zdlouhavý proud lesa

Poutník,
vyděděnec světa,
možná vrah iluzí
či vládce s právem veta,
usíná za zdí, opřený o něhu múz
jen v košili z bláta…
vypil poslední láhev
svých strachů hrůz.

Ze skafandru pohledů
se snáší soucit

Pomalu

OKÁZALE

(za audience slz)

Stín oknem vrhají
Ohlasy růží
Za oponu norných stěn dnů

Co roz–dělují

ži–voty zatopených duší.

Hlas sypkých jazýčků vah
Mizí ozvěnou
V koruně polibků
V kořenech snů
A váží každé slovo
Proměněné v prach.

Sníh rukou a stébel
otevřel oka babočkám
a vysypal nitě zklamání
a jehly bodných ran.

Až začátkem slzopadu
roztají klásky strachu
i pýcha za nehty,
vylétne můj motýl z citadely prachu
Můj motýl
…
Jsi ty!

Sklo

Jako němé oči dětských hraček
Jako závoj touhy v úplňku
Jako narcis v tůni na obraze
Jako opuštěný dech pelyňku.

Sněží nevinnost, člověk ji nedocení
Jen v tichu zrcadlí se reminiscence zítřka

Jak roztříštěné sklo.

Lukáš Filip

Rezonance duší

Jako had
v červencovém slunci
v kolébce ze slámy
za souzvukem vzdálených
výkřiků
…(z města)…
a bojí se stínu
bojí se zimy
(já zase samoty)
a k zemi se snáší uhelný prach

Jako stařec
nad chladným ránem
v houpacím křesle
–mléčné dráze na dosah–
––a černým dírám taky––
(zdaleka)
Co, strach má
ze smrtky
jež balet miluje
a za jeho dveřmi
si piruety zkouší
–bezchybně–
A na těle hřejí ho
jaterní skvrny

Strach z mého nitra
–křížové výplety–
a cítím
drobnou rezonanci
našich duší
Chci být
zas nad věcí
tobě věřit
a nemít pocity kastráta
co pokouší se
o děti

Infantilní

Na poušti náhorní
ustýlat postele
bez prostor úložných
zabořeny v blátě
a nám to nevadí
jsme jak dva blázni
z Bohnic.

A nic

A nic
nám nebrání
foukat pavoukům
do vzdušnic
mentolový výpary
z našich hub

Z hub

Z hub
na večer
padaj výtrusy
naší lásky
Miluju úplňky
na březích
jezera.

Trochu jak Hynek
ale ne z Poděbrad
…
šprýmuju

s tvýma jarmilkama
hraju ti
pantomimu
Za ten tvůj úsměv
šel bych světa kraj

anebo aspoň
do vedlejšího města.

Pojď už spát
a přikrej se pískem
budu tě zahřívat

A sfouknu svíčku
dračice
a já tvůj drak
–ňaf–
jak infantil

láska dělá z lidí blbce

a to já rád

Hrníček

S hrníčkem na stole
káva Ti chladne
(a nemluvíš)
Falešné postoje
duše ti chřadne
(a nemluvíš)

Zdrcený výraz
ve tváři bez vrásek
A
šelest dechu včerejšího
zní teď ulicí

S hrníčkem na stole
s kávou již ledovou
A
se smutkem, co chvilku pobude…
Hrníček ze střepů
složit už nepůjde
–potratilas–

… (brácha holt nebude.)

Fis (Zpod listí)

Zpod listí
kde nahé kapky tančí
–poslední waltz–
Zpod listí
kam světlo se bojí
––tam anděl vzkazy posílal
–––tam anděl jen tak pospával

A pak se rozezněl.
jeden tón
a
jeden rytmus

fis

fis

Zpod listí
kde nahé kapky tančí
–poslední waltz–
Zpod listí
kde anděl spal
a to proklaté fis nevnímal

fis

fis

vzlyk

Zpod listí
kde nahé kapky tančí
–poslední waltz–
Zpod listí
kde kříž byl stlučen
to fis teď sílí
a rozhazuje sítě v dál…

Jana Tremlová

Když

Když maják nebude dál svítit,
říká se tomu deziluze.
Když gepard v běhu dá se chytit
zbývá mu kulhavá chůze.
Když tajně zmizíš před úsvitem,
já nevypiji blín.
Jen duha nad křičícím tichem
bude mít o barvu míň.

Šerovrásky

Dávno se mi už nezdává
o duhových skleněnkách
a skákání panáka na cestě ze školy.
Mé dny jsou hlinění vojáci čínského císaře.
Každý trochu jiný,
všichni příliš stejní,
děsuplní, hroziví, nevypočitatelní.
Na čele i v duši šerovrásky,
stará loutka odložená v koutě
a kdosi cizí tahá za provázky.
A přesto všemu a všem navzdory
sbírám odvahu vojenského dezertéra,
strkám do kapsy odřenou skleněnku
a jdu do parku vyhloubit patou
důlek do vlhké hlíny.

Stáří

Kam se jen schovat,
když čas nás dohání?
Už je tu listopad,
vcházíme do soumraku.
Cesty jsou strmější,
v dáli zní klekání
a těžký mokrý sníh
se snáší z temných mraků.
A kdyby zbyla jenom vteřina
– ještě se nadechnout,
ještě se rozplakat,
ještě se pousmát,
ještě si přivonět.
Zítřek je tajemný a tmavomodrý květ.

Prohlížení rodinných fotografií

Přátele si přejeme,
příbuzní jsou nám daní,
tajíme, co si myslíme,
jsme neslýchaní.

Zapalujeme na hrobech svíci,
oprašujeme vzpomínky,
ty po meči i po přeslici,
přesypáváme kamínky.

Občas se někde sejdeme,
připijeme si na zdraví,
každý jsme trochu osamělý,
všichni jsme spolu svázaní.

Pavlína Pulcová

Hora Matky Boží

Králíky

zmrzlé větve
chřestí jak kostřičky
modliteb
jež kluci rozjezdí na saních
dolů po křížové cestě

…

strniště zaražené v nebi
žaluje
na hnisající ránu nad obzorem
mokvavo na dohled
kolem krav
jež zapomněly přežvykovat
kosý pohled
v očích déšť
znehybněl čas ve vertikálách
v táhlých pastvinách
napnutých větrem

Muž a žena

lgouškovi

ozvěna času
vápenné slzy
v palimpsestech
po kapkách
narůstá tělo lásky
s
t
a
l
a
g
n
á
t

…

Igouškovi

stín motýlích křídel
pečetí tvou tvář

uvízl jsi v slunci
pudrujícím se
nad řepkovým polem

zlomená pečeť
kukla co stvoří motýla

…

Růženin lom

na dně lomu roste
t i ch o
vápenným mlékem jezírek
nakojené

shora tlačí prsy bledé
než dozní
křik
káněte

Jana Fafejtová

Rozkaz

Stáří se ptalo
Co budeš dělat
Nemůžeš u okna
Jenom tak sedat

Máš přece vzpomínky
Řeklo hned mládí
No, tak je zapisuj
Vykřiklo stáří

Převracím čistý list
Bude to někdo číst?

Zvědavost

Kde je ten kostel
Na kopci
Kde je ten kopec
V Liboci
Kdo v tom kostele pobýval
Svatý Šebastián a Florián
Kdo je Šebastián
Nevím, neznám, nikde to napsané nemám
Kdo byl Florián
Všech ohňů a hasičů pán
Kde je tam škola
Už není
Kde byla
Hned vedle kostela
Kde je ten kostel
Na kopci
Kde je ten kopec
Už jsem ti říkala, že v Liboci

Proč

Napiš mi o všem
Když jsem byl malej
Já si to přečtu
Až budu starej
Nemůžeš odmítnout tohle mé přání
Vzpomínky chtěl bych mít trvale k mání
Vědět víc o všem co bylo dávno
Nosit to v sobě v noci i ráno
Kdo bydlel na rohu v té naší ulici
Proč v domě naproti
Měl ten pán udici
Proč ten pán na ryby
Však nikdy nechodil
Proč tu svou udici
Jen občas pohladil
Proč máma mívala tak zlaté vlasy
Kde tátu potkala
Na plese asi
Co si to šeptali, když byli sami
Byla to láska anebo jen klamy
Proč v zimě zamrzal libocký rybník
Proč jsem ti věřival, že je v něm vodník
Proč holka odvedle nosila mašli
Proč jenom růžovou
Aby ji našli
Proč lidé měli čas stále si povídat
A jejich historky neměly žádný kaz
Proč jsem se často bál
Tmy, stínů, zloděje
A tys mi říkala, že se nic neděje
Dětství je záhada
Je jenom jednou
Vzpomínky na ně
Moc rychle blednou
Napiš mi o všem
Když jsem byl malej
Já si to přečtu
Až budu starej

Máminy klobouky

Klobouky patřily k době
Ve které máma žila
Klobouky krášlily dny
Ve kterých mladá byla
Nebyl to jenom úkryt hlavy
Byl to i záblesk ženské slávy
Bylo to laškování s vlasy
Byla to vizitka velké krásy
Bylo to teskno kolem očí
Lecjaký muž se pootočí

To všechno znala naše máma
Nosila klobouk, byla dáma
A ke klobouku rukavičky
A barvy klobouků snad zcela všeci
Černé, modré, zelené i v zlatě
Ať úsměv skrytý pod krempou
Každého trochu zmate
Uměla se jim odvděčit
A vyzdobit je mašlí
Vnutit jim kytkou koketnost
A smát se jak se patří

Klobouky patřily k době
Ve které máma žila
Klobouky krášlily dny
Ve kterých mladá byla

Daniel Kubec

Loučení s Pošumavím

Vyšel jsem z domu a stoupl si na trávník. První paprsky obtékaly listí topolů a stříkly mi rovnou do očí. Zašklebil jsem se, ale tváří neuhnul. Doufal jsem totiž, že mi vyplaví ospalky zpoza víček, já se pak alespoň nebudu muset jít opláchnout studenou vodou.

Ranní vánek ze mě setřel nepříjemný noční pot. Byl to vánek přicházející zepředu, vyslaný blížícím se létem. A já z něj vnímal vůni hladiny rybníka, těsně než se do ní zanoří nos, posečenou trávu a za chvíli hned seno a rýmu, také jemný kouř táboráku a buřtů, ale i párků v rohlíku. Tajemnou vůni večera, kdy se člověk tak zasní z toho čichání, až mu do nosu vlétne muška.

Mohl bych zůstat, tak jak jsem polonahý, vyběhnout na louku – a jen tak lýtky čeřit trávu. Mám to moc rád prostě běžet do stráně a lýtky čeřit trávu. Pak úplně na vršku kopce bych se rozhlédl. No jo, ale je mlha, moc bych toho neviděl. Všude leží ta bílá mlha a váhá kam sebou vrtnout. Když zaleze do země, bude hezky, když vyskočí do nebe, bude pršet, tak mi to vysvětlil taťka. Možná že se mlha skutečně vznese jako hejno racků ze skládky. A pak rackové letí až nad mraky.

Nevím, jak se to stane, že se racci změní v černé havrany, kteří pak jak nějací Luftwaffe bombardují zemi blesky. To mi taťka nevysvětlil. Možná kvůli tomu jejich nesnesitelnému hýkání je v nebi nikdo nechce. A tak padají dolů do pekla, ale než se tam dostanou, chtějí ještě trochu uškodit, jak jsou nakrknutí, že je nechtěli v nebi.

Havrani padají, někteří vypelichaní a bez křídel, jiní mají křídla přišitá dráty, nebo třeba i hlavy, ale zas nemají paňáty. Zoufale sebou házejí, kmitají narůžovělým pahýly, oči jim zuřivostí zrudly. Ale všichni havrani dokořán rozevírají zobáky a neustále z nich pálí po zemi blesky jako z kulometu.

Kolikrát jsem takhle stál a přemýšlel, co s celým prázdninovým dnem? Tehdy jsem měl kopici možností. Ale dneska mi bylo už dvacet, a tak jsem se s tímhle vším mohl leda tak jít rozloučit.

To bych snad mohl, že? Asi jo. Jen jsem se bál. Že už to nebude jako dřív. Co když mě někdo potká? Už nejsem dítě, abych se mohl potulovat, kde se mi zlíbí. Protože, co si pamatuji, tak jako dítě jsem žádné lidi na polích ani v lesích nepotkával.

Kráčel jsem vesnicí s hlavou svěšenou. Nekoukat vlevo vpravo je nejlepší, aby člověka nikdo neviděl. Ale tentokrát mi to nepomohlo.

„Ty, vole, ty ještě žiješ?“ oslovil mě z přístřešku občerstvení známý hlas, jen trochu proměněný cigaretami a pivem.

„Čau, jo, chvílema jo,“ zamumlal jsem s úsměvem směřujícím stále dolů k chodníku.

„Asi se mnou nezajdeš na jedno, co?“

„Hele ani nějak zrovna u sebe nemám prachy.“

„No v klídku, zvu tě," ujistil mě kámoš sám trochu nejistý.

„Jako vážně?"

„Ale jo, jasně že jo. Jen jsem trochu překvapenej, tak nějak tři roky ses nikde neukázal," vysvětloval zmateně.

A tak jsme zase jednou seděli proti sobě, jen místo do jahodových pohárů jsme koukali na splaskávající pivní pěnu.

„Tak co doma, jde to aspoň ňák trochu?" vymyslel starý kamarád otázku, která by nás od toho koukání aspoň někam posunula.

„Jo no. Matka se z toho pomalu vyhrabává. I když furt dává moc ráda najevo, že pro ni už nic nemá smysl."

„Jasný no. Prostě tvůj fotr byl někdo, všichni to ve vesnici říkaj." Vděčně jsem se usmál. „Ale co ty sám?" pokračoval kámoš otázkou, na kterou ale asi nechtěl znát odpověď. „Víš, někdy jsem přemejšlel, jestli to byl důvod, proč si všude přestal chodit. Proč ses přestal bavit… i se mnou a prostě se všema."

„Už pořádně sám nevím. Nějak v tý době, kdy to začalo, nemám jasno. Ale možný to je. Asi mi tehdy trochu mrdlo, když se to ukázalo, že má fotr raka."

Jak jsem si myslel, tu odpověď kámoš tak docela vědět nechtěl. A proto rychle obrátil list.

„A kam ses teď chystal?"

„Projít se ještě trochu. Stěhuju se do Prahy. Tak jsem chtěl ještě okouknout ty starý známý místa. Zajít do jeskyň, do lomečku v lese…"

„Tak to jo, to je jasný. A co pak v Praze?"

Chvíli jsem bláhově čekal, že se nabídne. Že půjde se mnou přesně jako v dětství. Nic. Vyměnili jsme si ještě pár nic neříkajících vět. Dopil jsem pivo a šel sám.

Jak jsem odbočil z cyklostezky na louku, kde jen pomalu rašily nové zelené klíčky po jarním sečení, uvědomil jsem si, že přírodu mi vždycky nejpřesněji vylíčil vítr. Když mi nad hlavou rozezněl špičky smrků v remízku, kterým jsem procházel. A hned vzápětí za mě popravil několik hlaviček bodláčí a jejich bílou ochmýřenou krev mi vmetl do tváře. Jako výsměch tomu, že já už nemám na to, abych sám posekal to bodláčí katanou z jedlového dřeva.

A vítr mi taky naservíroval až k nosu oblačnou vůni letní bouře a jako zákusek s ní přinesl kousek Lipna. Já věřím, že Lipno je lepší než kdejaký moře. Intenzivnější, tedy myslím, že určitě intenzivněji voní.

Ale vítr měl i tu moc přehrávat mi daleké zvuky. Rozhovor dvou mužů snad až z druhé strany přehrady, kteří se bavili o tom, jak moc by potřebovali papírové kapesníčky, jinak je ta senná rýma snad zabije. Ale i bližší zvuky nitra lesa. Co si pamatuju, tak dřív jsem nepřemýšlel, co to je za zvuk, ale co by to mohlo být. Pterodaktyl? Hejno kormoránů hodujících na mršině jelena? Tajná schůzka ptačích lidí?

Šel jsem a stále více si uvědomoval, že nepřemýšlím o tom, jaká Šumava je, ale spíš jaká už není. Už to není Šumava Klostermannova, žádná pořádná blata, která topí lidi. Tuhle Šumavu si musí člověk přisnít.

A tak jsem zas došel na vrcholek Černé hory, která sice není horou a není ani černá, vlastně to není ani ona pojmenovaná Černá hora, protože to je ten kopec hned vedle. Ale odsud je přeci jenom krásnější výhled, a tak všichni říkají raději Černá hora tomuto kopci. Mohl jsem tu dokázat zapomenout na dospělé konvence a řád a prostě se přes ty louky kouknout na Lipno, které se blýská statisícem jiskřiček. A připomenout si, že jsem tu na ostrově obehnaném Šumavským mořem, které je lemované oceánem lesů. Ostrov fantazie mého dětství. A odsud chci uprchnout.

Ale předtím se musím ještě s někým rozloučit. Nebo snad s něčím… Otočil jsem se a seschlými stvoly vysoké trávy a hradbou ořešáků vešel do stínu Černé hory.

Několik ještě nazelenalých oříšků jsem utrhl a pak jsem šel hledat ještě další dárky. Většina lidí chodí do lesa na houby. Nekoukají se po korunách smrků, ani jestli se něco nehýbe na posedech myslivců. Dokonce si nevšímají ani kapradí, jen hledají po zemi ty své houby. To já chodil vždycky do lesa na kosti. Když jsem se nasytil korun, posedů i kapradin, koukal jsem se po lebkách káňat, spodních nebo horních čelistech srnek a někdy jsem dokonce našel i pánev jelena. Chodit na houby je pro amatéry.

Kosti jsem pak bral ke svému vykotlanému kořeni a skládal z nich oltář, nebo snad spíš menší kapličku pro satyry. Jasně že satyrové patří do Řecka. Ale v lesích se pohybují hrozně rychle a v době, kdy byly ještě všude jen stromy, mohli se pár skoky dostat sem k nám.

I když tu asi o satyrech nikdo moc neslyšel. Pro chlapy, co jezdí s traktory po lesních cestách, by to byl prostě rarášek nebo jednoduše lesní kozlík.

Došel jsem k pařezu a začal ho očišťovat od nánosu mechu, co se tam nashromáždil za ta léta, kdy jsem tu nebyl. Několik kostí spadlo, jiné už úplně zmizely a všechny byly zahnědlé a křehké stářím. Doufal jsem, že se nebude zlobit. Vysypal jsem oříšky do kruhu z kostí a čekal.

Rozhlížel jsem se všude možně, do aleje bříz i do propadlé díry, o které mamka říkávala, že je to cesta k čertům. Nakonec jsem ale zůstal koukat do houští. Na zírání do houští myslím není nejděsivější, co se tam uvnitř skrývá, ale co by se tam mohlo skrývat. Co láme ty větvičky, co funí v mlází.

Satyr na svých úzkých kopýtkách vypochodoval ladně jako srnče.

„Dlouho jsi tu nebyl. Nejmíň… hmmm víc jak dva úplňky." Satyr nikdy nedokázal myslet zpátky víc jak o dva úplňky. Popravdě jsem tu nebyl čtyři roky. A on se vůbec nezměnil, snad jen hnědou bradku měl o trochu delší a svoje srnčí parůžky přeci jenom o fous košatější.

Satyr nabral všechny ořechy do dlaní a vysypal si je do pusy. Pak sebou plácl na jehličí, a kopýtka si položil nahoru na pařez. Viděl jsem jen, jak do výšky vyplivává lískové skořápky.

„Přišel jsem se rozloučit," pověděl jsem mu. „Asi už sem nikdy nepřijdu."

„Nikdo z lesa nevodchází nafurt," zahuhlal v přestávce mezi rozkousáváním ořechů. „Co tvůj táta, jeho už jsem tu taky dlouho nečuchal."

„Umřel," řekl jsem jen.

Satyr se zachechtal. „Dobře mu tak, střílel lišky a prasata, aspoň teď ví, jaký to je. Taky ho někdo picnul?“ Satyrovi se tyhle řeči nedaly vyčítat. Už byl prostě takový a netušil, jak to mezi lidmi chodí.

„Ne. Umřel na takovou dlouhou nemoc,“ odpověděl jsem mu. „Rakovinu, víš?“

„To měl teda dobrý, dostat kulovnicí do ledvin, nebo chcípnout hlady je horší.“ Satyr lezl po loktech a kolenou kolem pařezu a vypláznutým jazykem slízával lesní mravence. Co chvíli se musel překulit na bok a pak si rukama i kopýtky vydrbával mravence z kožíšku. Musel jsem se mu zasmát. Podle jeho vybouleného chlupatého bříška mu chcípnutí hlady určitě nehrozilo. „A tys to měl taky dobrý, že umřel takhlens,“ pokračoval po chvíli. „Protože ses s ním moh’ rozloučit, jako se tu teď loučíš se mnou.“

„Vlastně nemohl,“ přiznal jsem. „Furt mi to nešlo… a pak, no pak už bylo pozdě.“

„Blbče,“ řekl mi satyr natvrdo. „A cos mu teda řek jako poslední?“

Přemýšlel jsem. Musel jsem dlouho přemýšlet. Jak to že jsem si nepamatoval poslední slova, která jsem si řekl se svým otcem? Ale já zapomínal tolik věcí. Na dlouho jsem i zapomněl, jak mi tenhle les a hovory s mým satyrem scházely.

„Zeptal jsem se ho, jestli nechce sklenici vody. Ale otec se na mě jen tak usmál, tak strojeně, víš? A pověděl mi, ať jdu k sobě do pokoje. Že už s ním nemusím sedět. Tak jsem šel.“

„Heh,“ ušklíbl se satyr sedící na bobku. „A proto odsud zdrháš?“

„Jak to myslíš?“ nechápal jsem.

„Kdo jednou vleze do lesa, dycky se sem vrátí. I tvůj táta se sem vrátil, jen já už ho neumím vyčuchat. Bojíš se, že tu na tebe vybafne zpoza smrku? A ty mu budeš muset říct, co si předtím nedokázal. Seš fakt blbej, co jsem tvýho tátu znal, ten by na nikoho nevybaf. Teď už abys šel, ne? Kdybys měl obejít všecky místa, který byly pro tebe důležitý, to bys tu pobíhal, než bys sám zhasnul. Ale na jedno místo přeci musíš ještě určitě.“

Satyr měl opravdu, ostatně jako vždy takoví satyrové svou pravdu mývají. Lipno bylo prostě místo, které mě ze všech táhlo nejvíc.

U pontonu už nikdo nebyl. Aby taky jo, rackové totiž opravdu nakonec letěli nahoru a teď už se na obzoru nad Tchaj-wanem srocoval zástup havranů. Když to oni rozjedou, samozřejmě se nikomu nechce okounět u vody. To vám může klidně zmoknout deka, nebo vás zabít blesk. Ale já zůstal ještě chvíli na pontonu a díval se po hladině, asi tak, jak se dívá kamenná žabka, když ji někdo hodí.

Havrani se přes noc vyřádí a zítra tu zase bude plno. Dřív bych sem mohl také přijít – válet se v písku, skákat a plavat, topit se, alespoň trošičku, nebo se vyčurat ve vodě, když se mi zachce, v bazénu se to nesmí, ale v Lipně jo, tomu je to jedno, už je špinavé dost, říkával taťka.

A taky říkával, že nemám být u vody, když je bouřka. A ta už začala, havrani se slétávali. Jak byli chromí, vráželi do vrcholků stromů, ale pořád stříleli blesky. Když ty dopadly na hladinu, vždycky se modře zaleskla. Ale to nebylo všechno, něco

zespoda, něco, které se bahní úplně na dně v mnoha metrech, to něco se vyplavalo podívat, co se venku děje.

Už jsem o tom slyšel, nikdo to přímo neviděl, ale povídá se, že to žere neopatrné labutě, které usnou na hladině. Prostě puff! A labuť zmizí pod vodou a už nevyplave. Žije to v zaplavených kostelech a chalupách, které zůstaly, když se Lipno napouštělo. Bydlí to v dvacetimetrové hloubce, kde se prý dá ještě narazit na miny a bomby z druhé světové.

Vlny se vzdouvaly strašně do výšky a z jedné takové se vyklonil obrovitý sumec a schramstl jednoho havrana, jen se elektricky zablesklo. A dalšího, a pak dva najednou, a zas sebou plácl do vody, až se ponton nebezpečně naklonil. To je něco lepšího, viď, sumče, než pořád ty labutě! Tak proto jsi vyplaval.

Ale já se neměl vůbec starat o tyhle sumcoviny, se mnou se tu vůbec nepočítalo. Nikdo nemá být na pontonu, když je bouřka. Nikdo se nemá naklánět nad vlny, a už vůbec ne lézt na zábradlí. A nikdo, rozhodně nikdo, se toho zábradlí nemá pouštět.

Klesal jsem ke dnu lipenskou vodou, kterou z venku ozařovaly blesky. Rybičky, jako vyfouklé z bublifuku, mě obklopily a nesly k sobě domů. Než je něco na dně poplašilo. Ne, nechoďte pryč, už nechci být sám. Nechci klesat úplně opuštěný tam dolů. Čeho se tak bojíte, rybky? Co je tam dole v bahně? Proč se i já tak moc bojím…

A obrazy se začaly míhat. Jako obrovské můry, oběšené na větráku, který se v pokojíku otáčí nad mou hlavou.

Ležel jsem na dlaždicích vedle záchodové mísy, nahatý, ruce svázané za zády. Bylo mi špatně, měl jsem hrozný hlad. Křičel jsem, ať mi pomůžou, ať mě odsud pustí. Ale i všichni ostatní křičeli, a tak mě nikdo neslyšel. Moje matka, poslouchal jsem, jak se na druhé straně dveří plazí po schodech, mumlá si pro sebe, šeptá, brečí si dovnitř hlavy a mě neslyší. Kdyby tak chtěla z těch schodů spadnout! Klekl jsem si vedle záchodu, třeba je něco k jídlu uvnitř. Ale bylo tam jen kalné zrcadlo a v něm můj obraz.

Obrázek mě, jak jsem stál na zamrzlém rybníce. Ten led byl tak hluboký a temný, sem tam uvěznil nějakou bublinku. Podběrákem jsem se ráchal v díře, kterou tam před časem otec vysekal, aby kapři mohli dýchat. Rozrážel jsem vodu olezlou tenkým ledem. A pak jsem narazil na něco tuhého. Co to bylo? Padlá kapří těla? Snad uhynuli, protože jim dlouho nikdo nevysekával díru? Vynořil jsem podběrák a v něm byly zažloutlé otcovy kosti.

Probral jsem se a srdce mi ještě bušilo jako pytlík přecpaný sarančaty. Byl jsem ve svém pokoji. A šlapal od stěny ke stěně šest kroků sem a zas šest zpátky. Chtělo se mi na záchod, ale bál jsem se. Co když mě tam zavřou a svážou, budu mít hlad a budu se muset koukat na svůj obraz v míse? Ale vždyť to je blbost! Tak čeho se bojím, proč se bojím jít dolů?

Ale nakonec už jsem prostě musel. Šel jsem po kraji, aby schody nevrzaly, aby o mně nikdo nevěděl. Pomalu jsem otevřel dveře, radši než bych zvedal prkýnko, posadil jsem se. Čural jsem po stěně záchodu a nespláchl. A pak jsem vyšel a koukal se na dveře do obýváku. Držel jsem se zábradlí schodiště a chtěl jsem se po něm

třeba jako malý kluk vyšplhat nahoru, zpátky do bunkru, do doupěte, do atomového krytu. Do samoty.

Odvážil jsem se udělat krok k obýváku. Jak jsem sahal po klice, dveře se zprudka otevřely a stála v nich matka, v ruce nějaký hadr, oči vyvalené a tvář zarudlou.

„Vypadni odsud!“ zařvala mi do obličeje. „Nechoď sem, doprdele, takhle svýho tátu vidět nemusíš!“ Vždycky říkala taťka, nebo někdy otec, ale nikdy táta, něco bylo špatně, ne všechno to bylo špatně a já chtěl utéct!

Ne! Musím tam, musím to překonat a musím ho naposled vidět! Abych taťku viděl… to je dobrý otevřít víčka. A tak jsem to udělal a koukal se zažloutlou vodou Lipna. Než se přede mnou jako kouzlem, nebo snad vírem od sumcových ploutví voda pročistila. A já uviděl tělo ležící v bahně.

Tělo požírané maličkými korýši. Hnal jsem se k němu, brodil se hlínou ze střepů, mušlí a mrtvých slimáků. Ale nakonec jsem se ani nepokusil odehnat ty nenasytné raky ani jsem nedokázal chytit otce za ruku. Kdybych mu mohl alespoň něco říct, omluvit se, že jsem takový srab. Ale když promluvím, utopím se? Pod vodou se přeci nemluví. Tak ať si! Ale dřív než jsem stačil poslat v bublinkách své „promiň tati“, chytilo mě něco za záda a neslo zprudka vzhůru.

Když jsem se probral, ležel jsem na trávě kus od hladiny Lipna. Ještě pršelo, ale nad lesy už zapadající slunce proráželo nafialovělé mraky a žlutě polévalo trávu kolem mě. Ale tam dolů k otci žádné paprsky nedojdou. Kam… dolů? Najednou jsem vůbec nevěděl, co je pravda. Jako tenkrát, když se mi zdálo, že otec neumřel, ale že se celý rok schovával v šatníku a teď se vrátil a všechno bude jako dřív. A já se z toho vzbudil, a říkal si, co je pravda…

Co je pravda! Přestalo pršet. Když jsem se tak chvíli choulil a nechal se posledními paprsky obejmout, už mi taková zima nebyla. Rozhlédl jsem se po uklidněné hladině a z ní na mě hledělo obří sumčí oko. Ještě mi na rozloučenou zaplácal ploutví a odplaval se pomodlit do svého kostela na dně, nebo zakopat zbylé miny po Němcourech, aby neroztrhaly nějakého potápěče. Ále beztak tam žádné nejsou (aby taky vždyť za Němcourů ještě Lipno nebylo!)… no jo tihle sumci, hele dík moc, sumče, fakt jsi mi pomohl, díky a ahoj!

Mohl bych se smést na kopičku, urovnat se, a pak sebrat a zamířit domů. To všechno bylo jenom bahno pod pontonem, špinavá voda, co mi natekla do ucha. Žádné můry ani kosti… zatřepal jsem hlavou, aby mi zbytek vody vytekl. A hned mi bylo dobře.

Přijdu domů a shodím ze sebe mokré hadry. Pak bych se mohl třeba vybrečet mamce v náručí, tak dlouho, než mi zase bude teplo. A možná dokonce, až k večeru přijde taťka, dá si se mnou pořádný hrnek punče. A to už mi bude úplně dobře. A zítra přijde zase stejný den a já budu opět stát na trávníku a přemýšlet co dělat. K Lipnu tedy znovu nepůjdu, ať se tu koupe, topí, kdo chce, já mám vody na nějaký čas po krk, a momentálně i plné slipy…

Ale tohle už nejde. Protože už nejsem dítě. A moje dětství skončilo smrtí. Podvečerní vánek mi velmi pomalu osoušel zmáčené oblečení a já z toho vánku necítil už nic. Zítra nepřijde zase stejný den. Zítra se seberu a odjedu odsud navždy.

Pavel Červenka

Taková malá oprava

„Pane, neteče voda, nesvítí světla a nejde…

„Zkraťte to! Co funguje?“

„No, vlastně nic moc. Všechno, co je napojeno na hlavní generátor, stojí.“

„A to je dost velký problém, nemyslíte?! Když vezmeme v úvahu, že náš hlavní generátor je zároveň generátorem jediným, bylo by možná omluvitelné použít pro tuto situaci výstižnější výraz – průser. Tak tady nestůjte a sežeňte mi obsluhujícího technika!!“

Když odběhl, nalil jsem si štědrou dávku pálenky. Nalil, ale nevypil – chtěl jsem si zachovat jasnou hlavu, i když jsem měl určité pochybnosti, že mi jasná hlava k vyřešení tohoto problému nebude stačit.

Už když mě zvolili do funkce velitele ostrova, bál jsem se, že tahle situace dříve či později nastane. Používáme příliš mnoho věcí, o jejichž podstatě vůbec nic nevíme. Neznámá energie svítí, hřeje, pohání stroje… Je to pohodlné a člověk si snadno zvykne, horší už je to s odvykáním. Ale mám obavy, že nám nic jiného nezbude. Nakonec, když jsme připluli s několika posledními loděmi k těmto břehům, připadal nám jako zázrak džbánek čisté vody a pečená obilná placka.

Lidé na ostrově nás přijali s otevřenou náručí. A to ne v přeneseném slova smyslu, ale doslova. Zvláštní společnost. Když pomineme jejich techniku, která rozhodně nebyla standardní, tak už fakt, že nás nezmasakrovali ve chvíli, kdy naše lodě přirazily ke břehům, je řadí k národům s velice zvláštními zvyky.

No a jednoho dne byli pryč. Prostě zmizeli. Přes noc.

Jak se dostali z ostrova, nikdo neví. Naše lodě, na nichž jsme připluli, zůstaly v přístavu. A oni své vlastní neměli. Zmizeli stejně jak žili – záhadně.

Těch několik měsíců našeho soužití nám o nich nic moc neprozradilo. Byli přátelští, pomáhali nám, ale vůbec jsme je neznali. Ani o používaných strojích nám nic neprozradili. Zvládali jsme provoz a jednoduchou údržbu. To ale bylo všechno. Takže „technik“, pro kterého jsem dal poslat, byl jenom převzatý titul od původních obyvatel. Cizinci mu ukázali nějaké základní úkony nutné pro provoz generátoru, ale mám obavy, že na jeho opětné zprovoznění mu vědomosti, které pochytil, nebudou stačit. Nejhorší je, že tu ani nezbylo nic, podle čeho bychom mohli při opravě postupovat. Zřejmě nepočítali, že se něco „podělá“. Anebo se chtěli vrátit a… Ani oni přece nejsou všemocní.

Když o nich tak přemýšlím, uvědomuji si, že neměli jako národ žádné jméno. Říkali jsme jim buď jenom Oni, nebo Cizinci – ačkoli cizinci jsme byli vlastně my. Nevím, proč jsme jim tak říkali. Snad proto, že se tolik lišili od všech ras, které jsme poznali. Nebyli jiní svým zevnějškem, ale chováním, vědomostmi a jakousi důstojností, která vzbuzovala respekt snad ještě více než jejich technika.

Ani ostrov, na němž jsme žili, neměl žádné jméno. Nebo možná měl, ale nevzpomínám si, že bych ho někdy slyšel. My jsme mu říkali opět jen Ostrov. Hm, nejsme zřejmě národ s velkou fantazií.

Zaklepání na dveře mě vrátilo zpátky do reality. „Vstupte."

„Veliteli, hlavní technik se dostaví za chvíli, chce ještě něco vyzkoušet. Podle jeho slov prý je velká pravděpodobnost, že generátor uvede do provozu."

„Toho jsem se bál. Okamžitě někoho pošlete pro toho šílence! Ať se proboha ve stroji nehrabe!"

Měl jsem ho nechat přivést hned, mohlo mi dojít, že něco provede. Snad ho zastaví dřív, než stačí realizovat nějaký „geniální" nápad, který se mu určitě zrodil v hlavě.

Rozhodl jsem se toho frťana si přece jen dát, kdo ví, co nás ještě čeká.

Nestačil jsem ani dopít a rozlétly se dveře.

„Veliteli, mám to," zahalekal náš technik, když se vřítil do pracovny.

„Proboha, co máš?" vypravil jsem ze sebe, když se mi konečně podařilo polknout lok pálenky, který se mi vzpříčil v krku.

„Povedlo se mi opravit generátor. Za chvíli by mělo všechno zase fungovat."

„Jak opravit? Vždyť do dneška jsme nikdo neměl ani ponětí co s ním. A jak víš, že za chvíli bude v pořádku?"

„No, to je tak, když generátor přestal fungovat, vzpomněl jsem si, jak Cizinci jednou opravovali stroj na čerpání vody. Na jeho boku odšroubovali destičku, pod kterou se ukrývalo několik tlačítek. U každého byl nápis těmi jejich znaky, a jelikož jste mě nutili, abych se je naučil, tak vím, že u tlačítka, které zmáčkli, bylo napsáno „AUTOREKONSTRUKCE". No, a čerpadlo začalo za chvíli zase fungovat."

„Takže jestli jsem vše dobře pochopil," pokusil jsem se jeho trochu zmatené vyprávění shrnout, „našel jsi někde u generátoru dvířka, pod kterými se ukrývala tlačítka, zmáčknul jsi to s nápisem „AUTOREKONSTRUKCE" a teď jen čekáme, až se stroj sám opraví. Je to tak?"

„Ano…, vlastně, ne tak docela."

„Jak to, ne tak docela?!"

„No, u tlačítek, které jsem našel já, nebyl žádný nápis „AUTOREKONSTRUKCE" a tak …"

„Co jsi teda vlastně udělal?!"

„Byl tam čudlík s nápisem „AUTODESTRUKCE" – ale to je určitě něco podobného. A možná že si ten první název špatně pamatuji, a možná…"

„Co se stalo, když jsi ten knoflík zmáčknul?!"

„Vedle něj se v takovém malém okénku objevily číslice."

„Jaké číslice?"

„Také ty jejich. Třicítka, a potom dvacet devítka – prostě počítadlo, které šlo pozpátku. Z toho jsem si také vydedukoval, že až se dostane na nulu, bude generátor zase v pořádku a sám se spustí."

„Dobrá, počkáme. Za jak dlouho by se měl generátor spustit?"

„Teď už každou chvíli.“ Jo a taky jsem na těch dvířkách, co jsem odšrouboval, našel nakreslenou mapku našeho ostrova. Byly tam nějaké poznámky, kterým jsem nerozuměl, ale co je důležitější, je tam jasně napsané jméno ostrova, které Oni používali. Takže až generátor naskočí, můžeme konečně náš ostrov slavnostně pokřtít.“

„S tou slávou ještě nepospíchej, jestli se ti oprava nepodařila, budeme mít jiné starosti. Ovšem v případě, že všechno dopadne dobře, by slavnostní pokřtění ostrova bylo na místě. Myslím, že by se hodil i velký ohňostroj. Jo, a jak vlastně tomuhle ostrovu říkali?“

„Atlantida…“

Václav Franc

Období sucha

„To sou vedra, co?“ prohodil Tonda k sousedovi, který právě dorazil za pomoci hole k lavičce na návsi. Sedávali ve stínu lip, diskutovali o politice a ženských, poslední dobou spíš o politice, vzpomínali, jaké to bylo, když byli mladší a patřil jim svět.

Jarouš Adolf opřel hůlku o žlutou lavičku a opatrně se posadil vedle Toníka Málka.

„To tedy, jestli nezaprší, tak nevím …, naši, když tu byli posledně, říkali, že ve studni už je vody na jednu skružeň.“

„Jo, jo, jako v sedumačtyřitátym,“ zasnil se Toník a nad hlavou přizvukovala hejna včel, která si odskočila na lípy na návsi.

„A ty k tomu ještě kouříš takovej sajrajt,“ narážel Jarouš na doutníky, které si Toník při svém věku neodpustil. Začal kouřit ve válce, v té první. Chybělo pár měsíců do návratu z vojny a že aby ještě počkali, jak se to vyvrbí. A pak se to semlelo v Sarajevu. Zůstal další čtyři roky. Přinesl si odtamtud památku. Šrapnel, vlastně střepina, se potvora zasekl do levýho bérce. Měl štěstí, že mu neufikli nohu.

„Ty mluvíš jako doktor. Taky furt, abych nekouřil, ale copak to de? Kouřím od čtrnáctýho a i za druhý války jsem tabák tajně pěstoval, abych měl co žvejkat, a teď, když mám důchod, tak ho budu podle tebe skládat do štrůzoku. Kdepak, ať z toho ještě něco mám. Mladý to seberou, chalupu prodaj lufťákům a starýmu dědkovi ani kytku na hrob nedaj.“

Perspektiva života pro mladá manželství se v Bystřici rovnala nule. Pracovní příležitost nabízelo pouze družstvo a ten, kdo tady nevyrostl, utíkal odtud. Bylo nemyslitelné, aby si do vsi někdo přivedl nevěstu navyklou na komfort města, kde stačí otočit kohoutkem a teče teplá voda, v zimě se vstává do teploučka a nemusí se ráno prokousávat sněhem, aby člověk došel k zastávce autobusu, vzdálené dva kilometry. Mladí utíkali z Bystřice. Prodávali houfně chalupy po předcích a jen několik z nich našlo cestu do vsi v sobotu a v neděli.

„Ty aby sis to nezdůvodnil,“ špičkoval na oko Jarouš. Hádali se, dělalo jim to dobře. Jarouš aspoň vypadl z chalupy, kde četl noviny a poslouchal rádio. Užíval invalidní důchod od svých pětačtyřiceti. Dělal na dráze, za války to byla jistota. Jezdíval domů ze stanice na kole. Tenkrát to ani jinak nešlo. Když uviděl v zatáčce auto, uklidil se ke straně, ale řidič si vypil, řítil se cestou zatáčka nezatáčka. V nemocnici řekli Anežce, že je to moc zlý. Probrečela celou noc. Měl tuhý kořínek. Zůstala mu hůl a starostlivá Anežka. Jenže i tu ztratil před lety.

„Heleď se, ty smrkáči,“ Toník měl o nějaký ten pátek navrch a při každé příležitosti to dával znát, „ty si myslíš, že ten kouř mně zkrátí život. Kouřím, a devadesátka je za mnou. Jsem ještě fit. Vždyť já bych moh…,“ zadýchával se při dlouhém monologu.

„Skály lámat," pousmál se Jarouš a oba pozorovali mladou Janu Roubalovou, jak jede přes ves na kole. Krátká sukýnka s letním barevným potiskem vlála při jízdě kolem dívčích stehen a dvě tenká ramínka budila fantazii odpočívajících důchodců.

„Nazdar, nazdar!" pokyvovali hlavami. Jana si raději přidržela sukýnku, která se povážlivě zvedala tak, že z ní staříci nespouštěli oči.

„To já, když mně bylo dvacet, posekal jsem celou louku u lesa, a kosou. Vždycky když jsem šel na to, tak přes noc sprchlo. Nevím proč, ale vždycky to tak bylo. Když jsem vzal kosu…"

„Jenže dneska bys už, dědku, ani tu kosu neunes."

„Já jo, to spíš dneska ty mladý. Ten můj zeťák všechno jen s tou sekačkou. Kosou jen tak pošolíchal příkopy, a že prej ho loupá v kříži."

„Dneska ty mladý, třeba jako tady Mirkova paní. Takový vedro, doma sušení, a vona honem na rybník a celý vodpoledne se tam povaluje. Že je to prej zdravý."

„Má to škodlivý záření, nějaký paprsky, psali to v zemědělkách, ale ty mladý si myslej, že maj patent na rozum. Až jim bude tolik co nám, tak uviděj."

„Jen aby už konečně sprchlo," otřel si vyprahlé koutky Jarouš. „Podle předpovědi pršet nebude, říkali to v televizi."

„Ále," mávl rukou Tonda, „ty tomu tak rozuměj. Já si vždycky po Vánocích píšu do kalendáře, jak bylo, a každej den po Štědrým dnu je rozhodující pro počasí na jeden měsíc. A na červen bylo jasno, mrzlo, ale k večeru se to nějak pokazilo, takže myslím, že bude pršet."

„Jen jestli," namítl Jarouš. „Voni na to maj družice a laboratoře, lítá to tam pořád," ukázal rukou nahoru.

„Lítá, lítá, a počasí se zblázní jako vloni. Copak to je nějaká zima? Bez sněhu. To já pamatuju v patnáctym v Karpatech. Chlapům umrzaly nohy a náš landvérák, podělanej za ušima, se z tý zimy zbláznil. Když měl jít do šturmu na bodáky, tak vyběh ze zákopu, jak byl skrčenej a promrzlej, dostal to, sotva udělal dva kroky. Když jsme ho táhli zpátky, ruce měl rozhozený, zmrzlý, jak tam spadnul."

K válce se vracel často. Když žila Fanda, křičel na ni ze spaní: „Mámo, vem děti a utíkej do vsi. U lesa sou vojáci!"

„Co blázníš," čílila se Fanda, když celý propocený procitl ze sna. Válka ho okradla o mládí. Nejlepší léta prožil v zákopech. Když se vrátil domů, zase samá práce. Až teď má pokoj, ale raději by vzal kosu a šel sekat palouk u lesa. Třeba by začalo pršet.

„Zas už zapaluješ další," vyčítal Jarouš. Nesnášel kouř, dráždilo jej, když pomocník při dlouhých nočních službách kouřil. Sám tabáku nepřivykl a služby byly dlouhé. Stanicí projely jen dvě soupravy, jedna před půlnocí vezla dělníky z odpolední a druhá časně ráno vezla chlapy na ranní. Noci bývaly chladně lhostejné, jenže to se těšíval na Anežku, na pouť a večerní tancovačku ve Lhotě. Nebyli ještě svoji. Byl mladý, zdravý a silný. A ta muzika. Dneska si mladý pustěj kazety, člověk nerozumí vlastnímu slovu. Kdepak, to oni pěkně um ta ta um ta ta.

„Ty seš jako nebožka," ohradil se Toník. O svátcích nebo narozeninách se sjely děti a vnoučata. Přivezly lahvičku pro zahřátí, však mu ji doktor nezakazoval: „Jen

si dejte, pane Málek, aspoň vám to po ránu rozproudí krev.“ Jenže babka se bála, že moc pije, a tak si ji schovával u králíků za senem a při krmení si lokl, aby nikdo nevěděl. A těch viržinek a doutníků. Portoriko. Havana. Tabák do fajfky.

„Děti, děti, vy nemáte rozum!“ díval se na hromádku rozbalenou z lesklého papíru: „Já to ani do smrti nevykouřím!“

Jenže za pár neděl loudil na Fandě: „Kams schovala ty doutníky, co přivez Václav?“

„Všechno jsi vykouřil!“ vyčítala Fanda.

„Bábo, nelži, já vykouřil sotva krabičku,“ a tak to šlo rok co rok, svátek co svátek.

„To sou vedra,“ pronesl Jarouš. „Já ani nepamatuju, kdy naposledy sprchlo. To muselo bejt nějak…,“ všimli si, jak se na náves blíží Franta Materna. Kosa na rameni svítila na dálku.

„Tak deš na to, Fanouši?“ ptali se dědci.

„No jo, schne to samo, zahradu mám usušenou, tak ještě ten váš palouk u lesa,“ v kapse modráků zvonil brousek.

„Tak to do rána sprchne,“ tvrdil Tonda Málek.

„Nestrašte, dědo, ať to ještě pár dní vydrží,“ uklidňoval se Franta.

„Předpovídaj teplo, v televizi to taky říkali,“ zapojil se Jarouš.

„No tak vidíte,“ šel si po svých Franta.

„Ty aby ses z tý televize nepotento,“ rozčílil se Tonda. „To bych rád věděl, kde ty mladý berou tu vodvahu.“

„Taky jsme bejvali takoví,“ přizvukoval Jarouš.

„No jo,“ politoval se Toník a natáhl z doutníku.

Večer, když se měsíc políbil s tmou, začalo padat na bystřické zahrady dešťové nadělení. Na střechu stavení Tondy Málka bubnovaly mohutné kapky, ale stařík neprobudily. Po nocích válčil a snil o tom, jak bude zase sekat palouk u lesa. Jen co bude podruhé mladý.

Radka Ketnerová

Růže z margarínu

Dnes měla být k snídani bílá káva. Místo toho mi přinesl zřízenec otlučený porcelánový hrníček s nevábným obsahem. Žitná náhražka.

Lhostejně položil špatně omytý tác se zbytky včerejší rajské na malý noční stolek u postele. Když jsem se ho vzteklým hlasem zeptala, co to má být, ušklíbl se a posměšně pravil, že francouzská kuchyně se zde momentálně nevaří.

Má vysoké čelo. Vlasy ustupují dozadu a brzy bude mít pleš. Když se skloní a přehodí přes pelest čistý ručník, ucítím slabou vůni laciné kolínské.

Před odchodem si mne sjede pohrdlivým pohledem a ucedí mezi zuby:

„Káča, pitomá."

Sedím na nemocniční posteli s nohama zapletenýma do sebe, usrkávám opatrně tu páchnoucí břečku a nedůvěřivě obhlížím rohlík potřený slabou vrstvou margarínu. Někde jsem četla, že válka s sebou vždycky přináší pokrok. Výsledkem toho má pak zřejmě být tento rozteklý tuk s podivnou nasládlou příchutí a nakyslý řídký rybízový džem.

Vývoj, o jehož žádoucnosti lze pochybovat.

Budu si rozhodně stěžovat!

Na stravu i na toho sprosťáka, který si myslí, že mne může jen tak urážet.

Otec svoje cukrářské výrobky před válkou nešidil nikdy. Neředil mléko vodou, aby pak bylo, jak sám říkal, samá modřina. i krémy na dortech voněly po žluťoučkém čerstvém másle od Brandejsů.

Marmelády vyráběla maminka. Od léta do podzimu sbírala, zavařovala, nakládala, krájela a pak dlouho do noci osobně stála nad velkým hrncem s opryskaným smaltem. Sama přikládala do hladových litinových kamen a s naběračkou připravenou k akci číhala, až se na povrchu zlověstně bublající hmoty objeví pěna, kterou je třeba bez milosti odebrat. Připomínala v tu chvíli nejvíc středověkého alchymistu připravujícího pro svého pána lektvar dlouhověkosti. Nebo snad nápoj lásky?

Se stejnou pílí a pozorností přistupovala i ke zdobení dortů. S povoskovaným látkovým pytlíkem a kovovými hubičkami dokázaly její šikovné ruce vykouzlit z fádních piškotových plátů nadýchané srdce, třípatrový zámek s mandlovými figurkami ženicha a nevěsty nebo zamilovaný párek labutí z karamelové hmoty.

Ráda jsem ji u této práce pozorovala. Ale snaha odkoukat od ní alespoň některé triky a postupy byla marná. Nemám její trpělivost. Chybí mi schopnost do úmoru předělávat jednu věc tak, aby výsledek byl perfektní. Nikdy jsem v sobě nenalezla touhu překonat samu sebe. Když si rodiče mysleli, že je neslyším, říkávali o mně, že nemám vůli…

V zámku cvakne klíč, pan profesor se přichází podívat na svou vězenkyni. S ním i sestra Klára. Pracuje tady už snad padesát let. Její snoubenec ji prý opustil před svatbou. Utekl za jinou. Klára pak dala věno církvi a stala se nevěstou Kristovou.

Když není ve špitále, odchází do kláštera a modlí se k Bohu.

Šedá cela.

Studená chodba s křížovou klenbou.

Rajská zahrada uprostřed.

Tak nějak si to představuji, Má tichý hlas a měkké teplé ruce. Když mi potře ruku kouskem vaty namočeným v ajatinu, svěřím se, že z těch jejich injekcí mám halucinace. Slyším dětský pláč.

„Dole, přímo pod vámi, je porodní sál, vozí sem jen komplikované případy, k ostatním rodičkám chodí porodní bába," usměje se jeptiška.

Pak už jen bolest.

Chlad.

Bezmoc.

Naděje.

V podivných snech, které ke mně bez pozvání přicházejí, vídám i obrazy dětství.

Můj otec, na rozdíl ode mě, houževnatý je. Svoji cukrárnu, původně plesnivý krámek se zatuchlým koloniálním zbožím, proměnil na prvotřídní podnik, vyhlášený až v samotné Praze. V neděli odpoledne bývaly všechny stolky beznadějně obsazené. Jen ti nejváženější hosté měli možnost přednostní rezervace. Maminka dohlížela hlavně v dílně, o hlučnou přítomnost lidí příliš nestála. Její mlčenlivost a uzavřenost tak velmi kontrastovaly s otcovou výřečností, snad až servilností, s jakou se dokázal pohybovat mezi nóbl společností. Nabízet rozmazleným dětem fialky a certle. Obětavě odhánět nedočkavé vosy, které se slétaly kolem. A když se zdálo, že už skutečně došly všechny zásoby jahodové zmrzliny, objevit se jako Prométheus s novou mlékařskou konví ještě celou orosenou od ledu a zrudlou dobytčí solí.

Stolky vyrobil podle tatínkových vlastních nákresů hořovický kovář. Složité růžice. Listy. Bílé vyšívané ubrusy se plajchovaly na trávníku za naším domem celé léto. Slunce dokáže vytáhnout každou skvrnku.

Téměř každou…

Tady slunce vídám jen zřídka.

Mříž a žlutě zamalované sklo.

Dobrovolné vězení?

Ano, žlutou barvu měl i poslední potah slunečníků. Od jara do podzimu usedali zákazníci ke svým sladkostem venku. V horku se příliš rychle roztékala malá umělecká dílka pečlivě kladená na jemný porcelán.

Věnečky.

Marokánky.

Kremrole.

Trubičky.

Papá vzniklý problém vyřešil prakticky. Až z Itálie přivezl vlak šest obrovských tyčí s dřevěnou konstrukcí, které šikovný čalouník, mistr Hlavsa, potahoval každé jaro novou tkaninou, jejíž odstín otec dětinsky tajil do poslední chvíle.

Oranžová.

Pak růžová.

Gelb.

Nemám tuhle barvu ráda. K mým světle hnědým vlasům se nehodí. A žlutá je barva pro Jude.

Kaiserschnitt.

Někde v jámě pod mnou se rozkřičí nový život…

Dnes byl návštěvní den i tady na psychiatrii. Přišel tatínek a přinesl špatné zprávy. Pan profesor se bojí mě tady déle schovávat. Původní dohoda zněla šest neděl a já už jsem na klinice bezmála čtvrt roku.

„Co budeme dělat?" ptám se ustrašeně.

Praktický otec má řešení:

„Vdáš se."

„Cože, to přeci nemůžeš myslet vážně?!"

„Jistě, hodně lidí to teď tak dělá. Nemáš jinou možnost, pokud nechceš na práce do Reichu, vždyť víš," dodá a domlouvavě mi položí ruku na rameno.

Znechuceně ji setřesu:

„Já hlavně nemám žádného ženicha, jestli sis ráčil všimnout! Koho bych si asi tak podle tebe měla vzít?"

„Už jsem ho sehnal," odpoví s ledovým klidem.

Nevěřícně na něj zírám, vždycky si dokázal poradit, ale tohle zní opravdu šíleně.

Údajně se dohodl s tím protivným zřízencem a uzavřel s ním obchod. On si mne vezme. A dostane nějaké peníze.

„A až to půjde, zase se rozvedete a on dostane prémii."

Papínek se tváří vítězoslavně a očekává pochvalu za geniální nápad.

„Já se ale nemůžu vdát za někoho takového, tati!"

S povzdechem znovu zopakuje, to, co už znám.

Ročník 1921.

Svobodná.

Totaleinsatz.

Proto mne schoval tady, aby zachránil to poslední, co mu ještě zbylo. V cukrárně teď, místo trubiček s pařížskou šlehačkou, pečou chléb a rohlíky pro wehrmacht. Možná, že to nechutné, tvrdé pečivo, které tu jím, pochází přímo od něj? Ale nezeptám se. Neřeknu už ani slovo. Jen lhostejně přikývnu, když mi slíbí tu nejhezčí svatební kytici a látku na šaty, jaké půjdou v protektorátu sehnat. Věřím mu, ale jinak je představa mojí budoucnosti poněkud bizarní.

„Měj rozum, Magdo, pár týdnů se budeš chovat jako vdaná paní a pak to všechno skončí."

Když odchází s hlavou sklopenou stářím a starostmi, otočí se a praví:

„Ještěže se toho nedožila maminka."

Původní matčina zamlklost a nesdílnost se pozvolna, sotva znatelně přeměnily na deprese. Zpočátku jen stále více času trávila v zadní části domu, ve výrobě s pecí a sušárnou, pečlivě roztíravši sladkou hmotu po mramorové desce. Pak svoji práci přestala zvládat a otec musel najmout pomocníka. A ještě o něco později začala zanedbávat svůj, do té doby reprezentativní zevnějšek, aby nakonec celé dny trávila v uzamčené ložnici, odmítavši přítomnost nejen moji, ale i otcovu. Tatíček si z nové situace hlavu nedělal, cukrárna vzkvétala, rodinná prestiž na pomyslném společenském žebříčku maloměsta stoupala.

Jaro toho roku přišlo překvapivě už v únoru. V kalné řece Stružné vytvořila krev řinoucí se z matčiných zápěstí originální ornamenty, doprovázející už mrtvé tělo až ke splavu, kde se zachytilo ve vrbičkách.

Ve městečku z toho bylo velké pozdvižení na několik týdnů.

„Tak slušní a teď tohle…"

Místní klepny přinesly pár drbů:

„On ji bil…, zahýbal…, pil…"

A nakonec skandál:

„Pan farář ji dovolí pohřbít v posvěcené půdě!"

Své matce jsem dlouho nedokázala její zoufalý čin odpustit. Dnes jí vděčím za život už podruhé. Poprvé za to, že mne porodila, podruhé proto, že s psychiatrickou diagnózou v rodině bylo možné odsunout nevyhnutelné.

Druhý den mi můj budoucí manžel přinese snídani, tvářím se, že spím. Ta mezera mezi semknutými víčky je sotva znatelná. Navyklým pohybem položí tác s jídlem na stole, pak se narovná a čeká, jestli se probudím.

Dlouho se takhle tvářit nevydržím, ale bavit se s ním také nechci. O čem vlastně?

O svatbě?

Rozvodu?

A co svatební noc?!!! I ta je snad v ceně pro mne?

Když mi bylo čtrnáct nebo tak nějak, chodívaly jsme s holkami očumovat místní svatby. Závoj, prstýnky, kytky, ženicha. Vždycky jsem si pak večer představovala, jaký bude můj svatební den. Můj manžel. Tatínek říkával, že muže mi vybere osobně a sám a musí to být někdo z dobré rodiny. To měla být metafora pro bezúhonnost a bohatství.

O sexu toho vím i teď velmi málo. Naše jsem nepřistihla nikdy. Jen spolužačka Alice jednou vyprávěla o tom, co viděla nedovřenými dveřmi dětského pokoje. Přiznávám, její celkem naturalistické líčení pohlavního aktu mne vyděsilo. Stejně tak první rudé květy na bavlněných kalhotkách…

Sáhne do kapsy, cosi z ní vyndá, poodejde k vodovodnímu kohoutku, který s táhlým zaúpěním vydá trochu studené vody. Je ke mně zády, uvolním sevření víček trochu víc, ale stejně mi ve výhledu brání jeho záda. Vrátí se opět ke mně, znovu něco odloží na tác.

Pak už jen klapnutí dveří.

Zvědavě se opřu o lokty.

Okoralý chléb. Opět margarín. Cukernatý med. Černý čaj.

A v malé lékovce větvička s planou růží. Kde ji asi natrhal? Prý u něj budu muset nějakou dobu bydlet. Nežije sám. Žena mu umřela, o synka a domácnost pečuje tchýně. Chlapci řeknou, že jsem jakási vzdálená příbuzná z Brna, která u nich bude na návštěvě. Proč mu plést hlavu podivnou macechou, která zase brzy zmizí?

Dnes dostanu poslední injekci, je velká vizita a na tu přijde i přísný doktor Liebmann. Němec. Přísný. Nesmlouvavý. Naštěstí je jeho hlavním oborem chirurgie. O lidské duši neví snad nic.

Charón na čepici, kterou nosí, promlouvá jen o smrti.

Na lůžku o patro níž vyčerpaná madona naposledy zasténá.

Ticho, které není žádoucí.

Totgeburt..

Současnost

„Už musíme jít, stmívá se."

„A čípak ty vlastně jsi?"

„Já jsem přece tvůj vnuk Erik, babi," když si myslí, že to nevidím, obrátí oči v sloup. Znovu mne vybízí k odchodu, pro jistotu mne chytne za loket. Udělám krok zpět, udupaný sníh mi zavrže pod nohama. Pěkně ten pomníček vyčistili, jen co je pravda. I nápis dali znovu pozlatit, takže si teď každý snadno přečte, že můj manžel Jan zemřel 26. ledna 1988.

Po válce jsme se nerozvedli. Tatínek se staral hlavně o obnovu své znovunabyté firmičky a Honza se slíbeného doplatku za sňatek se mnou asi ani nedožadoval. Předmět jejich nevšedního obchodu se pomalu adaptoval. Přeci jen mi ta slabá vůle byla v životě k něčemu dobrá. Pokud bych byla vytrvalejší a rozhodnější, určitě bych je nutila, abychom tuhle podivnou lidskou transakci, rychle a jednou provždy vyřešili.

Nebo jsem vlastně silná, když jsem si zvykla?

Na matku mužovy první manželky, která s námi zpočátku bydlela a na podivnou prodanou nevěstu, která neuměla uvařit ani guláš, se dívala přes prsty?

Na kluka, kterého jsem neporodila a který zpočátku paličatě tvrdil, že nechce, abych u nich byla?

Na jednotný byt s mokrými zdmi a věčně počmáranými stěnami?

V pavlačovém domě s padající omítkou jsem žili ještě skoro dalších deset let. Pak si Janík udělal ošetřovatelský kurz, povýšil a my dostali dvoupokojový byt na okraji města.

Děti jsme spolu, bohužel, neměli. Snad byla chyba ve mně. Možná ty umrtvující injekce pana profesora způsobily moji neplodnost, nevím.

Můj otec zemřel na podzim roku 1951. Cukrárnu mu sebrali a otevřeli tam prodejnu lahůdek. Vstoupil do ní pouze jednou. Místo naleštěných skleněných vitrín tam spatřil plastové regály s upatlanými chlebíčky a několik dnů starými beztvarými zákusky. Vedle pokladny byly k dispozici umělohmotné a hliníkové lžičky. Otrávená prodavačka lhostejně kladla zákazníkům v montérkách na papírové tácky dvacet deka vlašského salátu a připálený karbanátek.

„A ty rohlíky, klidně prodávají i včerejší, chápeš to?" stěžoval si mi pak ještě častokrát.

U hřbitovní brány se pod sněhem sklání keř, na kterém se krvavě třpytí šípky.
Scvrklá vzpomínka na loňský počátek léta…

Štěpán Špád

O vosách

Je čtyřicet let po válce a deset metrů nad Labem.

„Tak už pojď!“ volá na mě paní v letních šatech, pak se otočí a tlačí pryč zelenou sedačku s bílými vzorky. Ta paní je moje maminka a v sedačce sedí malá sestřička, které se občas někdo směje, protože je nakrátko a vypadá jako kluk.

Brácha vypadá taky jako kluk, ale tomu se nikdo nesměje, protože je mu dvanáct a *je* kluk. Teď je kdovíkde vpředu a už pod sebou nemá ani most, ani řeku, jen zaprášený chodník, zakousnutý po straně do silnice. Brácha je vždycky vpředu. A já budu vždycky vzadu.

Mně se smějou skoro všichni, protože se bojím vos. Jsou lidi, kteří se bojí pavouků nebo myší. Ale to je úplná hloupost – jak se někdo může bát myši, která vždycky hned uteče, nebo pavouka, když nic nedělá? No, akorát pavučiny, ale to potom můžeme stát všichni v předsíni a pozorovat pavouka, co dělá, když se do pavučiny chytí moucha. Nejdřív nic. Pak se pohne, trochu sebou trhne, moucha sebou cuká, přijde k mouše, něco jí jako by říká (ve skutečnosti do ní kousne nebo co), pak zase odleze, pavučina se třese, moucha se cuká, až se vycuká. Pak přijde a sežere ji. Pavouka se přece nemůže kromě mouchy nikdo bát! Snad ani ségra ne.

Vosy štípou. Jednou mě štípla na koupališti zezadu do krku a myslel jsem, že se bolestí zblázním. To už je dávno. Teď jsem stál na mostě a koukal se na remorkér, jak se blíží k mostu. Když se blíží vosa, poznám to vždycky – jednak bzučí. Bzučí úplně jinak než mouchy, protože jinak lítá. Pomalu, protože je těžká. A jednak, když je úplně blízko kůži a ohledává terén, kolem křídel jí tak zvláštně vane, je to jako když si přiložíte k ruce motorek s vrtulkou. Remorkér už je skoro u mostu a za chvíli pod něj vpluje. To je chvilka, kterou mám rád, a rád se vždycky dívám. Těším se na ni a doba, než remorkér zmizí pod mostem, mi připadá kouzelná – stojím na mostě a vypadá to, jako by se mnou ujížděl ten most.

Všichni se smějou, když přiletí vosa ke mně blízko a já šílím strachy. Vidím předem, jak mě štípne, jak to bolí, jako když brácha jednu chytil mezi dlaně, omylem místo mouchy. Lítá jinak, brácho! Začnu plácat kolem sebe jako splašená opice a všichni se můžou smíchy zjevit. Tak jo.

Teď tu naštěstí nikdo není, když přiletí. Letos je *strašně* vos, jsou všude. Ale taky jsou místa, kde ještě nikdy žádná vosa nebyla. Než jsem se stačil vzpamatovat a zatancovat opičí tanec a utéct rychlostí souměřitelnou s remorkérem jedoucím kolmo ke mně, přilítla jedna a hned se mi vydala k hlavě. Na hlavě k obličeji. Na obličeji k nosu.

Ještě neznám Škrholu, je mi deset a nevím, že nos a vosa se za určitých okolností rýmuje. Nezajímá mě, co je to rýmovat se. Nezajímá mě, že kilometr ode mě leží svatý Václav, který měl taky bráchu, co byl silnější. Nevím, kdo je svatý Václav, ale vím, jak bzučí vosa. Nehýbám se a čekám, strnulý hrůzou, až odletí.

Vosa pomalu přistane na obličeji toho kluka, co stojí sám na mostě. Na mém obličeji. Pak (nohy vos tak zvláštně lepí) pomalu, pomalu vleze do jedné – mojí – nosní – dírky.

Remorkér zatroubí a strčí hlavu pod most. Vosa ke mně do nosu.

Chvíli zkoumá. Čas je velmi relativní, vzhledem k tomu, že jsem se nezadusil, určitě to nemohlo trvat půl hodiny, ale mně se to tak zdálo. Nehnout se a nedýchat! Čekat, co bude.

Vosu to omrzí a vycouvá (zase tak zvláštně lepí). Maminka už je daleko.

Pak se vosa otočí a odletí. Ve mně se pere šílená hrůza a šílená radost, že už je pryč.

Remorkér mizí pod mostem.

Běžím.

Rituál

Eva se trochu bála, že na pionýrském táboře budou vládnout takové oficiální poměry, jaké vládnou v pionýrské skupině. To se jí moc nelíbilo – byla sice pečlivá holčička a jako taková se vždycky šla postavit k pomníku hrdinů, myslela si, že je to v pořádku – hrdinové z války, kteří položili svoje životy (zní to tak zvláštně a omšele – jako by šli a někam odložili zpocenou košili nebo nefunkční káru) za to, abychom my mohli dělat všechno to, co normálně děláme a co se s představou partyzánů a podobných lidí naprosto neslučuje. Zaslouží si, abychom si kvůli nim oblíkli pionýrský kroj a šátek a šli na to shromáždění. Eva se snažila vcítit do toho patosu řečníků v uniformě a někdy se jí to trochu dařilo. Spolužáci, kteří se tomu jenom chechtali, jí připadali dětští.

Na táboře ale nic takového nebylo. Už v instrukcích stálo, že kroj je jen na nástupy (po příjezdu zjistila, že jen na dva nebo tři) a má mít jen šátek a zelenou košili. Modrou může v klidu nechat doma. Nemá ji moc ráda, protože je jí trochu malá. Tábor není vlastně pionýrský, ale od turistického oddílu. Vynikající – hry v přírodě, bobříky, kančí zuby z moduritu, kamarádky ze třídy. Ve stanu bydlí s Jindrou, kterou dobře zná ze školy. Jenom když jim řekli, že tam bude taky nějaká holka ze Slovenska, Jindra řekla, že to je v pořádku, že její tatínek je Slovák, takže něco ze slovenštiny rozumí. Evě to připadalo hloupé – ty jazyky jsou přece skoro stejné. V televizi to nemá ráda – vždycky jí přišlo, že co je ve slovenštině, je automaticky nuda. Na začátku pořadu vždycky čekala, jak začnou mluvit, a někdy při prvních slovenských slovech odcházela.

Na táboře bylo výborné, že byl takový „zálesácký“, „tábornický“, a ne pionýrský. Bydlí se ve stanech s podsadou. A zítra ráno bude přijímací rituál. Zatím všechny nadchly jídelníčky – například tam byly volské rohy máčené v krvi. Pak se zjistilo, že jde o rohlíky s marmeládou. To se Evě líbilo. Takových pojmenování tam bylo spousta a dohromady působily směsí romantiky a humoru.

Přijímací rituál vypadal tak, že obyvatelé každého stanu vylezli před stan a poklekli. Skupina vedoucích – asi tři nebo čtyři – nesli kolem dokola (vlastně do oválu, tábor postavili ve tvaru neuzavřeného oválu s vlajkou a ohništěm uprostřed) mísu. V míse byla směs lesního ovoce (jahody a maliny, ale možná že se tam přidalo i něco zahradního nebo nějaká marmeláda – Eva nevěděla) s mlíkem nebo smetanou. Rozmačkáno. Z té mísy nicméně nedostávali ochutnat, ale takovou velikou jakoby mašlovačkou byli poznačení na tvářích nebo na čele. Nebo na obojím, to Eva na začátku neviděla, protože museli být všichni u svého stanu. Vedoucí v převlecích měli i takové zálesácké průpovídky – přijímáme tě do klanu, stává se z tebe… a podobně.

Evě se to od začátku nelíbilo. Proč se mají špinit něčím, co je určeno k jídlu? A pak se mýt, když v táboře není umývárna, jen potok? Na potoce je sice taková přehrádka, ale opravdu pořádně se člověk může umýt, jen když se předkloní. To pak do vody padají vlasy… Evě připadá to pomazávání jako naprostá blbost. To přece nemůžou myslet vážně. Schová se do stanu.

Ve stanu Eva slyšela, jak se „průvod" s mísou blíží. Jindra už čeká venku a dívá se. Pojď ven, už tu budou. No právě, to Eva vůbec vidět nechce. Nechce být pomazána tou sladkou, mazlavou, růžovou hmotou. Fuj.

Už jsou tady. Eva se trochu bojí. Ne, bojí se hodně. Neví, co se stane, když nevyleze. Šance, že ji vynechají, je malá. Rituál je povinný. Hluboký hlas už zní z plácku před stanem, přes plachtu se Evě zdá, že jí těsně u ucha. A kde je tvoje spolutábornice? Copak neví, že musí být pomazána?

Ale ví, moc dobře to ví, právě proto je tu zalezlá. Tak, plachta se odhrnuje a Evu doslova vyvlíkli ven a přinutili, aby si klekla. Oni jsou ještě i přestrojeni, to je tedy maškaráda, mně je přece osm, a ne tři. V momentě, kdy Evu jeden zmaškařený zjev drží a druhý k ní vztáhne svou mašlovačku se zaříkací formulí, Eva vší silou uhne rameny a hlavou, takže se jí mašlovačka jenom lehce dotkne. Nacházejí se asi uprostřed řady stanů, vlastně asi ve dvou třetinách. Za nimi je ještě asi deset stanů.

Jenže úhybný manévr je jako hrst suchého chvojí, kterou hodíte do skomírajícího ohně. Okamžitě způsobí vzplanutí – reakce je rychlá. Ten, co drží Evu, ji vrátí do původní pozice, a ten, co drží mísu… Eva jen s očima obrácenýma vzhůru sleduje, jak se mísa s růžovou sladkou hrůzou, mísa větší než její hlava, naklání a její obsah teče Evě pomalu (jednak je tekutina hustá, jednak maškara nepospíchá, nemá kam, druhá maškara Evu drží) na obličej. Na obličej, na vlasy, celou hlavu a horní polovinu těla. Zbytky sluchu, které nestačila ukrást hrůza nahromaděná i okamžitá, slyší něco o řádu, kterému se nikdo vzpírat nebude.

Eva se vytrhne, pláče a utíká. Když jí její oddílová vedoucí myje hlavu ve stružce šampónem proti vším, protože jiný v táboře není (tábor trvá týden – nebudeme si mýt hlavy), už nebrečí. Pořád ale přemýšlí o smyslu toho obřadu. A už ví, že ať bude rituál sebehloupější, když se budou příště označovat všichni, vydrží to a připojí se.

Šípy

Věci procházejí tímto světem. Stejně jako jím procházejí lidé. A stejně jako lidé, i věci za sebou zanechávají jistou stopu – svědkyni jejich trajektorie. Když ještě jezdily parní lokomotivy, bylo v noci vidět stopu z jisker… Stopa byla viditelná, ale ne hmatatelná. Stopy věcí ve světě jsou různé povahy.

Stojíme u auta a díváme se na sebe, díváme se zblízka. Nepamatuju si už, co se děje se zornicí, když člověk sleduje různé objekty, ke kterým cítí zvláštní a silné pocity – strach, náklonnost, lásku. Rozšiřuje se? Zužuje se? Pozoruju tentokrát jeho zornice a nic mi to neříká. Cítím, že za chvíli mě obejme. Auto čeká, ale nepospíchá na to, aby vepsalo svou dráhu do asfaltu (neviditelnou) a do našeho času a našich životů (možná víc než citelnou). V hlavě mi běží klipy. Je velice obtížné soustředit pozornost na klipy, stejně se někdy mění tak rychle, že člověk prostě nestihne dešifrovat, rozluštit, co znamenají nebo co na nich vůbec je. Jejich principem je zanechat povšechný dojem, ne konkrétní tvary a děje. Pomocí barev, tvarů, jejich střídání a pohybů mohou vytvářet dojmy, podobně jako impresionisté svými obrazy. Klip je dynamický sled obrazů. –

Klipy dnešního dne, včerejšího dne. Klipy životních setkání a rozdělení. Když tu tak stojíme a auto čeká na to, až mě Cargo obejme, myslím na šípy Amorů – starověkých bůžků lásky. Jejich šípy neprobodaly, ale *proklály* – souvisí snad toto slovo se slovem proklít? Nebo se slovem klást? Jeden šíp stačí na proklání obou srdcí. Jako vzkaz přišpendlený nožem k dřevěné stěně. Kristův úd přibitý ke kříži. Vlastně byl jen jeden takový Amor, ale objevil se v tolika různých podobách! Římané mu říkali Cupido. Mnoho renesančních obrazů zobrazuje Cupida jako baziliška nebo jako anděla, ba i malého ďábla. Caravaggiův Cupido má postavu dospívajícího chlapce s tmavými vlasy a černými křídly – moc pekelná. Tato mnohotvárnost znamená podoby lásky – slastné i strastné. Jak je vnímal člověk od pradávna.

I šípy, které drží Cupidové v rukách, mají různé podoby. Původně byl šíp snad jen do špičky přiříznutým klackem. Proutkem z nějaké místní dřeviny. Zbraň stará jako lidstvo samo – sloužila nejprve k lovení zvěře (domorodci namáčeli šípy do jedu z květiny dnes známé jako diffenbachie, nazývali jej kurare), později k soubojům i válečným účelům. Člověk opatřil šíp hrotem z kovu a letkou – původně z ptačího peří. Letka způsobí přímý let, zabraňuje nežádoucím pohybům do stran a rotaci. Jednou jsem sledovala imitaci středověké lukostřelby na jednom hradě. Zarazilo mě, s jakou přesností a na jakou vzdálenost lze trefit terč upletený ze slámy, přitom lučištník musel počítat s tzv. balistickou křivkou – šíp začne být po určité době stahován k zemi gravitací, jak ztrácí energii nasátou z výstřelu. Polibek luku a cíle.

Včera jsme byli pít a slavit, slavit a pít. Dneska je náš poslední den ve škole. Ve škole, kde jsme strávili osm let, skoro polovinu našeho života. Zítra je sobota, po neděli začíná přípravný týden. Po něm maturity. Po nich kdoví. Nečekala jsem nikdy na to, až se ke mně přiblíží věci a seznámí mě se svojí existencí. Jsem zvyklá se za věcmi vypravovat, hledat je a sahat jim na zápěstí, zjišťovat sama, proč a jak

existují, ohmatávat způsoby, jakými jsou s námi a mezi námi. Podobně jsem na tom s lidmi. Často jsem pozorovala, že hodně lidí má stejný vztah k věcem a lidem. Nedbalý. Puntičkářský. Velkorysý. Podle zaměření.

Nechtěla jsem včera zůstávat dlouho v podniku, kde jsme slavili. I když mám ty lidi ráda – zdálo se mi, že atmosféra už je trochu na jiné vlně. Dost se pilo, hrál se fotbálek, jedna spolužačka ukazovala klukům prsa za cigaretu. Podivně se vyjímala parta dospělých lidí, kteří mají řidičáky, v tomhle nočním podniku. Chystali jsme se na dnešek. I Cargo tam byl, věděla jsem, že spolu potřebujeme mluvit, ale nebylo na to kdy. Nebyla na to nálada. Někdy cítíme, že potřebujeme, musíme něco udělat, ale chvíli musíme hledat. Hledat místo, kde bude pulz hmatný, kam přiložíme svůj prst. Tak jsem si na Carga počkala dneska. Věděla jsem, že to dopadne takhle, že budeme stát před autem a že než do něj nastoupí, obejme mě. Kdoví, jak dlouho na to čekal. Hledal místo, kde bude pulz hmatný.

Vracela jsem se pozdě večer sama. Na té cestě domů z centra už jsem zažila skoro všechno – i když, kdyby mi nebylo devatenáct, ale třeba padesát, možná by mi to „všechno" připadalo jako směšné nic. Opilce. Odpadky. Věci ležící po chodníku… květiny vytrhané z městských záhonů. Vandalismus. Ve dne jiný obraz. Jiný sled klipů.

Nepila jsem moc, ale něco málo alkoholu jsem v sobě už měla. Na jednom keři jsem uviděla podivnou věc – vypadalo to jako tyčka. Přišla jsem blíž… Lampa to osvěcovala jasně. Byl to takový dětský „šíp" – plastová hůlka, spíš klacík, na konci přísavka. Vystřelí se to z dětského luku a přisaje se to někam. Nebo spíš nepřisaje – to by se muselo střílet po hladkém povrchu, třeba skle. Proč nás ta fyzika pořád tak pronásleduje? Ta přísavka má spíš ochrannou funkci, aby se někdo hrotem nezranil, i když není nijak ostrý. Na úraz by to stačilo.

Vzala jsem předmět do ruky. Do obou rukou. Prohlížela jsem si jej ve svitu lampy a vybavila jsem si řeku, podle které kráčíme s naší rodinou v době, kdy mi bylo asi šest. Pět? Nevím. Byla jsem malá. Úplně jiné město, jiná doba… A stalo se tohle: vepředu šli rodiče, za nimi jsme se couraly my děti. Měly jsme spoustu práce – brát do rukou různé kytky a kameny a zkoušet, co vydrží, jestli voní nebo barví, jestli… Znáte to. Najednou se tatínek sehnul k zemi a zase se narovnal. Když jsme došli k němu, viděli jsme s bráchou, že drží v ruce šíp. Tehdy nám připadal naprosto skutečný. Měl krásnou letku z červeného a modrého peří. Prut byl jako z tenkého, ale pružného laminátu – rozhodně to nebylo dřevo. Taky tatínek držel tu věc v obou rukou. Aby mohla lépe pokračovat ve svojí světové dráze, když tu pravou, vzdušnou, musela z toho či onoho důvodu ukončit. – Vzala jsem tu věc nalezenou pod lampou a pomalu, promyšleně ji ohnula. Praskla asi v polovině, když obě poloviny svíraly přibližně pravý úhel. Nedaleký koš obě části ochotně pozřel. Leviathan odpadků.

Cargo mě objal a rychle, ale soustředěně mě políbil. Cítila jsem najednou takové teplo spojené s prudkým dechem – jako u zvířátka, které se moc bojí, a najednou ho někdo vysvobodí. Přitiskne se k němu a rychle dýchá. Z Carga sálala ohromná síla a ohromná slabost zároveň – toužila jsem ho ukrýt a zároveň se v něm ukrýt před světem. Naše dráhy se protínají.

Tatínek se podíval na šíp ve svých rukou a řekl: To tady nechali místní indiáni. Věřili jsme mu – děti věří rodičům skoro všechno. Nemají šanci posoudit samy, co může a co nemůže být pravda, a už vůbec, co pravda je nebo není. Plni představ o místních indiánech (Jak asi vypadají? Kolik jich je? Kde bydlí?) jsme pokračovali v procházce.

Uvědomila jsem si sama v tomhle okamžiku, aniž by mi to Cargo řekl, jak dlouho čekal na to, až mě bude moct obejmout a dát mi pusu, bylo to pro něj hrozně důležité, ale nemohl nebo nechtěl mi to říct. Některé věci se dají pochopit i beze slov. Když mi to pak ještě přece jenom řekl, nebylo to nutné – věděla jsem to i tak.

Už si nepamatuju, kdy byl tatínkův indiánský šíp použit ke svému novému účelu. Ale hodil se k němu znamenitě.

Chvíli jsme tak stáli a čas se nedíval. Cargo mě začal dlouze a opatrně líbat, jako by se bál. Celou tu dobu jsem vychutnávala ten pocit, že nemusíme. Že nikdo nenaléhá, abychom udělali to nebo ono, ani abychom se rozprchli jako kapka deště, když spadne na asfalt, ani abychom nastoupili do auta a odjeli někam pryč, ani aby nastoupil jen Cargo, aby mi rychle zamával a ztratil se v nějakém oparu nebo v čem se tak lidé ztrácejí třeba ve filmech. Nic takového – jen amputovaný čas. A naše objetí. Potřebovala jsem cítit plachou sílu, která neničí a nemučí a nemusí. Cargo jí byl plný. Tak dlouho jsme odkládali tuhle chvíli, aby měla náležitou energii. Jako hrozny, které musí vyzrát, aby měly dost cukru. Tohle přirovnání by napadlo každého. Takže mě taky.

Všichni spolužáci byli dnes při posledním zvonění převlečeni za domorodce. Někteří měli bambusové hole, jiní bederní zástěrky a všelijaké čelenky, korálky a jiné doplňky. Detaily dělají dokonalost – kdo si svůj kostým rozložil do detailů, rozsvítil se. Někteří měli šípy. Jedna spolužačka jich měla za pasem několik. Vypadaly jako skutečné šípy domorodců, krátké, dřevěné, s letkami.

Dívám se chvíli přes Cargovo rameno, protože se mu nemusím dívat do očí. Budu mít ještě hodně času, abych se mu dívala do očí. Když přijdeme do obchodu a tam najdeme nějakou úžasnou věc, kterou si určitě koupíme, a vidíme, že jich tam mají hodně, nemusíme spěchat. Můžeme si radost z toho objevu užívat – chodit po obchodě, prohlížet si jiné věci, celý ho obejít a až na konec vítězoslavně zakormidlovat k vytouženému předmětu. Jak se dívám Cargovi přes rameno, vidím ve zdi dvířka nějakého uzávěru, elektrika nebo plyn nebo co to je. Do plechových dvířek jsou udělány takové větrací otvory – ve dvou sloupcích vedle sebe čtyři nebo pět krátkých, ne zrovna úzkých štěrbin. Vedou vodorovně a mezi nimi je pruh plechu. Mezi těmi dvěma sloupci.

Jednou jsme se s bratříčkem doma společně koupali. Předtím jsme taky absolvovali procházku s rodiči, ale byla jiná – hodně jiná… zlobili jsme. Dělali jsme, co se nemá, a říkali slova, která malé děti neříkají. Zvláštní – dospělí můžou říkat taková slova a nikdo jim to nezazlívá. Aspoň doma ne. Tehdy jsme zase dostali výprask tím šípem. Čekali jsme to a už na procházce jsme byli varováni, že se to stane. Stalo se to, jak jinak. To nebylo zvláštní. Zvláštní bylo, že jak jsme se potom hned

koupali, viděla jsem bratříčkův zadek, než vlezl do vany. Koupali jsme se společně, byli jsme pořád dost malí. Na zadku měl takové červené, trochu vystouplé pruhy. Já mám taky takové pruhy, myslela jsem si, toho by si člověk nikdy nevšiml, kdyby to neviděl na někom jiném. Je velmi užitečné mít sourozence! Jinak si tolika věcí nevšimnete… Tak přesně jako támhlety otvory na tom krytu vypadaly ty šrámy. Rozdělené rýhou mezi hýžděmi…

Ani jsem si nevšimla, kdy Cargo nastoupil do auta. Odjel a vrátí se, bude se vracet. Není ten typ, který nechává jenom jednu dráhu a nikdy ji podruhé nekříží. Pomalu jsem se obrátila a došla domů, abych se podívala do sklepa. Ještě tam byl – jen laminátový prut, bez letek, které časem po výprascích vypadaly, konec se trochu rozštěpoval. Proč tu ještě je, když už se takovou dobu nepoužívá? Nebylo těžké šíp zlomit a odnést do popelnice. Rovnou, bez mezipřistání v koši. U některých věcí je třeba průlet tímto světem urychlit.

Marta Zemanová

Andělské housle

Nejdřív jsem si všimla toho psa. Přišel zezadu k lavičce v parku před gymnáziem, skryté do keřů ptačího zobu, který rozkvétal bílými hrozny a sladce voněl. Za chvíli by se měly otevřít velké dveře školy, na které jsem ze své lavičky viděla, a měla by vyjít naše Klárka, která tam někde nahoře dělá maturitu. Včera bylo dusno, v noci bylo slyšet vzdálenou bouřku, ráno ještě drobně pršelo a my jsme se trochu zbytečně dohadovaly nad tím, co si chtěla vzít – a taky nakonec vzala – na sebe. Vlastně je to jedno.

Pes zkoumavě začichal k mé tašce. Byl to krásný kokršpaněl s lehce zkadeřenou zlatou srstí a dlouhatánskýma ušima. Jeho korálkové oči se na mne důvěřivě dívaly. Bylo to ještě štěně, a tak jsem ho lehce podrbala za ušima, až slastně kroutil hlavou za mou rukou.

„Done!" ozval se za hradbou keřů jakoby povědomý ženský hlas, a ještě jednou, naléhavěji: „Done! Kde jsi?"

Pejsek si způsobně sedl a vyčkával. Ani neštěknul. „Ty si hraješ na schovávanou, Done? Panička tě má sama najít? Ty jsi pěkný filuta! – Haló," zavolala jsem do keřů, „pejsek je tady, u lavičky."

Paní přicházela zleva a cestou hubovala. „Ilono," vstala jsem překvapená a pejsek taky vstal: „Nazdar, nevěděla jsem, že máš pejska." Podaly jsme si radostně ruce, neviděly jsme se dlouho, určitě celý rok.

„Taky jsem tě velice dlouho neviděla."

Ilona byla téměř o generaci starší, bývalá ředitelka hudební školy a skvělá houslistka. V raném dětství jsem taky chodila na housle k starému panu Pavlíkovi; hodiny jsme měli v jejich velké kuchyni, kde jsem hrála a další žáček už seděl za mnou na starém otomanu, zatímco stará a tlustá paní Pavlíková přecházela v mém zorném poli kolem sporáku a postrkovala hrnce na plotně. V houslích mne to ale nebavilo a doma cvičit taky ne, a proto jsem někdy po Pepíčkovi Haasovi, který hrával přede mnou, vzkazovala, že nemohu přijít, protože mne bolí hlava nebo břicho, nebo jsem se řízla do prstu na levé ruce… Až jednou potkala matka pana Pavlíka na hřbitově, protože on chodil hrát taky na pohřby. Všechno to pochopitelně prasklo a doma byl křik. Ale přestalo to. – Taky jsem to jednou Iloně vyprávěla, ale ta se jen smála, a říkala, že Pavlík byl starý šumař a nikoho nic nenaučil: „Vždyť už jenom ten Malát, to je dávno překonaná škola. V hudebce už se tehdy hrál Ševčík, který je mnohem dokonalejší."

Ilona byla houslistka s opravdovou konzervatoří a než se do našeho města vdala, hrála ve velkém symfonickém orchestru. V hudební škole pak vychovala desítky báječných houslistů, kteří vyhrávali všechny soutěže a postupovali na hudební školy

všech stupňů. Založila spolu s dalšími kantory z ‚lidušky' malý soubor, se kterým hráli koncerty v širokém okolí. A právě tehdy jsme se my dvě blíže seznámily: já jsem jim při koncertech uváděla program a někdy taky recitovala verše. Hrávali jsme na týneckém zámku, v lázních, v kladrubském klášteře, v různých menších divadlech a kulturních domech docela často, určitě jednou měsíčně, někdy i častěji. Vždycky mi volával Jarka Šafář, klarinetista: „Hrajeme ve čtvrtek a je to kravata," nebo: „Hrajeme v sobotu a je to motýlek." Kravata byl lepší civil a pro Ilonu a mne to byly krátké šaty, ale motýlek už byla větší sláva a my dvě jsme nastupovaly v dlouhém. Moc se mi ty večery líbily, poctivě jsem si podle hudebního programu připravovala doprovodné slovo a různé zajímavosti o Händlovi, Gluckovi, Gounodovi, Dvořákovi, Bartókovi, Šostakovičovi… Tykání mi nabídla při moc hezké oslavě jejích padesátin, které uspořádala v ředitelně hudební školy. My jsme tomu domu v obrovské zahradě vždycky říkali ředitelovic vila, protože tam kdysi bydlel ředitel tkalcovny, dříve určitě honorace našeho města. Ředitelovic neměli děti, jen zavalitého mopse, a k nám si chodili pro jabka. Paní ředitelová byla malá, hodně nadmutá vpředu a měla pusinku jako ten jejich pes. Ráda jsem na Iloninu oslavu šla, protože jsem byla zvědavá, jak to v té vile vypadá. Zahrada byla už dlouhé roky zpustlá, s mnoha přerostlými cizokrajnými stromy, o které se nikdo nestaral. V domě to před čtvrtstoletím určitě vypadalo jinak: bývalá hala se štukovým stropem sloužila teď jako žákovská šatna a na schodech do patra zůstala jen mosazná oka, do kterých kdysi bývaly vetknuté běhounové tyčky. Ilonina ředitelna byla ovšem velice pěkná; měla velký půlkruhový arkýř, kde stálo křídlo, a asi ještě po ředitelových tam byla pohovka z hnědé, dlouholetým používáním lesklé kůže s mosaznými cvoky. Na oslavě byli všichni muzikanti ze souboru a ještě pár lidí z kultury z města i z okresu, které jsem všechny znala. Ilona byla bezstarostně veselá a družná, ale hlavně mne tehdy překvapila jako kuchařka! Podával se výborný guláš s chlebem, také krásné chlebíčky a jednohubky, ale úplně nejvíc jsem ohodnotila báječný bezé dort. Popisovala mi, jak ho dělala včera večer, manžel jí jenom namlel mandle a oříšky. Taky se hrálo a zpívalo, a tentokrát to nebyl žádný koncertní repertoár. – Na ty koncerty jsme jezdili společně určitě deset let, vlastně do té doby než zemřeli téměř naráz dva hudebníci ze souboru. Klávesista pan Petřík byl sice už starý a asi by se nechal nahradit jiným klavíristou, ale náhle zemřelý pan Adam dělal pro tento kvintet všechny aranže.

Právě na ta léta koncertování jsme s Ilonou na lavičce před gymnáziem zavzpomínaly během krátké chvíle, než se otevřely velké dveře gymnázia a naše velká holka vyhopkala s kamarádkou ven. Hned mi bylo jasné, že to dobře dopadlo a kvapně jsem se loučila: „Tak máme maturitu v kapse, koukám. Měj se moc hezky, ráda jsem tě viděla. A ty taky," podrbala jsem mladého Dona za ušima: „Poslouchej paničku a neutíkej!" a už jsem skoro utíkala já.

Ale po pár krocích, kdy jsem viděla, že mne dcera už zpozorovala a tedy mi nezmizí s kamarádkou, jsem se ještě otočila zpátky: „Don je moc krásný, ale měla sis pořídit černého pejska, ten by ti moc a moc slušel!"

Ilona moji narážku hned pochopila. „Jako nebe a peklo, co?“
Zasmála jsem se: „Jasně, nebo jako anděl a čert! Ahooooj!“

Ilona měla vznosnou postavu: štíhlou a přece plnou. Hrdý postoj v mírném záklonu, se kterým se vložila do své hry, svědčil o tom, že dobře ví, co umí. Mohla klidně nedbat na to jak vypadá, ale ona vypadala vždycky nádherně. Dlouhé ruce v rozmáchlém gestu smyčce, pěkné štíhlé nohy muzikantsky rozkročené na kvalitních černých lodičkách s pevným širokým podpatkem, ale především to její hození hlavou se záplavou zvlněných blond vlasů, které jí padaly po ramenou až někam na lopatky. Její zjev a její hra, to bylo pro posluchače a diváky vždy nezapomenutelné. Její muzikantská parta ji milovala a pan Adam psal pochopitelně všechny aranže tak, že její housle hrály vždycky první part. Však byla z celého kvintetu taky ten největší profík!

Já jsem ji ovšem viděla nejúžasněji na tom maďarském zájezdu, který kdysi dáááávno pořádala škola. Asi sehnali málo lidí ze svého učitelského sboru, a proto pozvali na zájezd také učitele z místní hudebky. Právě jsme měli vystoupení v nedalekých lázních, bylo to téměř na konci školního roku a normálně bychom se loučili před prázdninami. Ale tentokrát Jarka Šafář o přestávce u kafe a dortu provedl tak skvělou agitaci, že jsme s výletem souhlasili všichni. „Nakonec, proč ne,“ prohlásila tehdy Ilona, „však si to za naše koncerty zasloužíme.“ Měla pravdu, hrávali jsme opravdu za dva chlebíčky a kafe, a bez dalších nároků. Někdy jsme se s Ilonou převlíkaly doslova za křídlem otevřených dveří. Těch pár stokorun, které pan Černík přebíral od pořadatelů po koncertu, nemohlo nahradit ani čtvrtinu režie, a to už vůbec nemluvím o zkouškách, o aranžích, o čase stráveném na cestách. Já jsem jakékoliv peníze hned odmítla, pro ně jsem to vůbec nedělala. Mne těšilo, že se mohu desetkrát do roka pěkně obléknout, lépe než někam na sedadlo do divadla, a být každý měsíc v jejich společnosti. A teď pojedeme dokonce společně na výlet!

Nikdy by mne nenapadlo, že jsou kantoři na výletě bez dětí jako….. no, jako děti!
Neukáznění, upovídaní, nepozorní – už po prvním rozchodu v Jihlavě přišly dvě učitelky pozdě, protože „… jé, my jsme nevěděly, kdy byl sraz.“ Naštěstí náš průvodce byl zkušený starý pán a od té chvíle to řešil ryze učitelsky: nejdřív oznámil kam půjdeme, co uvidíme, kdy se vrátíme, a potom píchnul prstem směrem do nitra autobusu: „Tak, a teď nám to támhle ta Andulka v modrém svetříku zopakuje.“ Paní učitelka v modrém svetříku to zopakovala jako žáček na stupínku a od té doby byl pokoj a chodilo se včas.

První noc jsme spali v Bratislavě v Carltonu, který jsem zařadila do kategorie plyšových hotelů. V hotelové hale rudá plyšová křesílka, koberce na pokojích se špatně vyčištěnými fleky, na oknech sametové závěsy a kouřem načichlé záclony, na stěně pokoje ledabyle pověšená reprodukce, v koupelně takové socialistické nic: žalostný zbytek toaletního papíru a kostička mýdélka bez obalu. Zato si tam nocleh

mohli dovolit i kantoři na zájezdu s Čedokem. Ubytovaly jsme se společně s Ilonou a slibovaly si, že se půjdeme po večeři projít aspoň kolem divadla, na které jsme viděly z okna pokoje přes park. Ale po večeři se bouřkově setmělo a my jsme zůstali všichni sedět v restauraci, ochutnali jsme slovenské vínko a plánovali si příští tři dny v Budapešti. Ilona vyběhla někdy během večera nahoru do pokoje a po návratu hlásila: „Je tam pěkná bouřka a leje jako z konve, tak jsem zatáhla závěsy," a seděli jsme dál.

Pršelo silně ještě když jsme přišly před půlnocí nahoru, pršelo určitě celou noc. Probudila jsem se ráno v půl šesté a slyšela, jak venku pleská hlasitě a jednotvárně voda. Budapešť není odtud daleko a určitě tam prší taky. Tiše jsem vytáhla z tašky příručního průvodce, ale při zatažených závěsech bylo na čtení šero. Tak jsem jen přemýšlela, jak vytrvalý déšť ovlivní program. Budapešť jsem znala dost dobře, před třemi roky jsme tam byli týden s mužem na rekreaci. Jistě, je tam spousta možností programu pod střechou, ale je to smůla.

Ilona u protější stěny se pohnula a po chvíli, ještě pořád se zavřenýma očima zamumlala:

„Ježíšikristepane, pořád prší…… Co já tam budu dělat bez deštníku?" Otázku chvíli nechala viset v prostoru pokoje, než se posadila s vyděšenýma očima: „Moje vlasy! Budu jako zmoklej pes!" a padla zase zpátky do polštáře. Poslouchaly jsme pravidelné pleskání deště, Ilona, myslím, zase usnula. Pak jsem přece vstala a odhrnula těžký sametový závěs na okně, abych se podívala na to nadělení. Slunce mne úplně oslepilo. V parčíku pod naším oknem hlasitě pleskal vodotrysk do široké a mělké betonové mísy.

„Ilono!" zakřičela jsem nadšeně a rozesmála jsem se: „vstávej, je to v suchu!"

Celý den byl pak krásný jako to ráno: ani slovenský celník na hranici nám nemohl zkazit náladu, i když asi hodně chtěl: „Aké české peniaze?" zareagoval vztekle nad špatně vyplněným celním prohlášením staré paní učitelky Vrbové: „veď vy z českých korunáček máte iba dvatsaťkorunáčku a stokorunáčku! Na ostatných sú naši, he!" prohlásil vítězně a narval paní učitelce celní prohlášení zpátky do ruky. Měl vlastně pravdu, zjišťovali jsme okamžitě ve svých peněženkách, jakmile jsme projeli hranicí: na hnědé desaťkorunáčke byla jejich Oravská přehrada, na červené päťdesaťkorunáčke byl jejich Slovnaft, na päťstokorunáčke byl jejich Devín, ten pri Bratislave, a nám zbyla akorát ta zelená stovka s Hradčanama a modrý jednooký Žižka–bum do bříška za dvacet. Tisícovka tehdy ještě nebyla. Opravdu nikdy jsem nikoho neslyšela, že by řekl československé peníze. Asi to tady na Slovensku říkají, jak jinak?

"Já si pamatuju, že za nás byl ještě kůň," poznamenal k tomu řidič autobusu. „To byl taky Žižka, ale seděl na koni a byla to pětadvacetikoruna."

Bez starostí a také bez deštníků jsme užívali Budapešť: široké bulváry a mosty přes Dunaj, honosné náměstí se sochami i starou podzemku, která nás odvezla k termálním lázním. Tam jsem rozpustile namluvila mladému učiteli Hofmanovi,

že do bazénů musí mít koupací čepici nejen na hlavu, ale i na plnovousem obrostlou bradu. On pak tu druhou čepici všemožnými posunky od paní lázeňské marně vyžadoval.

Další den hned zrána tržnice u Dunaje, plná nevídaného množství i nevídané kvality ovoce, zeleniny, jogurtů, masa, pečiva…. Nakupující hospodyňky s velkými košíky na ruce, do kterých si ukládaly svazeček mrkve, který si dlouho, dlouho vybíraly, pak od ochotného řezníka koupily krásně libové a jistě křehoučké kotletky, a navrch košíku ještě kelímek s malinami pro děti….. Tehdy v těch letech, kdy člověk musel být u nás doslova vděčný, že brambory dostal v zelenině vyprané a meruňkové knedlíky se vařily, jen když ovoce přivezl někdo z Moravy, bylo pro nás to ráno v tržnici jako vrcholné divadlo pro všechny smysly: zelenina hýřila všemi barvami, ovoce vonělo, a ta chuť hebkých broskví, které jsme, čerstvě vyprané, jedli raději v předklonu. Maďarštině jsme sice nerozuměli, ale kadence řeči byla příjemná, zajímavá a vzrušující.

Druhý večer už jsme to ploché a do nedohledné dálky rozložené město všichni tak trochu znali: z ochozů rybářské bašty jsme určovali jednotlivé mosty a významné budovy. Naše šestičlenná skupinka zůstala nahoře poslední, ostatní v malých hloučcích scházeli dolů. Měli jsme už volný večer, celodenní program skončil a do hotelu na rušné hlavní třídě se nám ještě nechtělo. Však se tam dostaneme bez problémů sami. Ubezpečila jsem všechny, že se tady opravdu dobře vyznám: z týdenního pobytu před třemi roky jsem si město pamatovala dobře.

Seděli jsme v pološeru na kamenných sedátkách v jedné z bašt na ochozu a pozorovali dole se rozsvěcující město. Na řece pod námi zahoukal rozzářený parník a někde dokonce krátce posmýkly housle. Že by na parníku hráli….?

„Tak bych si dal vínečko," pronesl toužebně pan Černík, a byla to právě Ilona, která ihned bouřlivě souhlasila. Vlastně, kdo by se nepřidal v takový krásný teplý večer?

„Já budu dneska rád, až si konečně sednu," souhlasil i pan Petřík, který byl z nás nejstarší, „a když bude ještě víno k tomu, budu sedět třeba do rána!" – Cinkání skleniček jsme slyšeli někde pod námi, a opravdu: když jsme sestoupili z ochozu, viděli jsme v jeho arkádách rozsvícenou restauraci. Vstupní francouzská okna byla široce otevřena do svažitého náměstí před Matyášovým chrámem. V úzké dlouhé restauraci sedělo jen pár lidí a my jsme bez problémů dostali stůl u okna s pěkným výhledem na osvětlené město a řeku.

Nad objednávkou jsme příliš nepřemýšleli: „Tady snad bude každé víno dobré," prohlásil Jarka Šafář, a pan Černík hned kýval, že „… jasně, jasně, dáme si po lahvince bílého i červeného a nemůžeme to zkazit." Číšník přinesl roztomilé baňaté džbánky, které jsem odhadla na hodně poctivý litr, spíš víc, ale co!? Do rána je času dost. Nalili jsme, ochutnali, a pan Petřík jen mlasknul a pronesl: „Tak u tohohle můžeme sedět až do rána…. a ještě by nám mohli k tomu něco zahrát."

Kdyby místo toho mlasknutí luskl prsty, myslela bych si, že snad umí čarovat. Z kouta, kde byla dosud tma, se ozval cimbál a taky housle, a už tam spěchal číšník,

aby zapálil dvě svíčky vetknuté do mosazných držáků na cimbálu. Svíčky osvětlovaly cimbalistu a jeho hbité ruce, běhající s paličkami po strunách, zatímco ostatní zůstávali v tajemném pološeru. Byli tam určitě tři houslisté, taky basa, klarinet……

„Poslouchejte, to byl výborný nápad!" hodnotil Jarka Šafář a už si pootáčel židli, aby lépe viděl na muzikanty. „Ten cimbál je krásný nástroj, což? Když jsem byl v Hodoníně na vojně, tak jsem si občas s takovou partou zahrál, ale musím říct, na ně jsem neměl," dodal skromně.

„Ale co to povídáš," namítla jsem, „ty, takový muzikant! Vždyť jsi taky z Moravy."

„Já nééésu z Moravy, děvčico," protáhnul posměšně, „já jsem z Horácka, a tam jsme jenom bubnovali bramborama do vozu."

„Ba ne, neměl jsem na ně," pokračoval už vážně a zavrtěl hlavou. „Jo, když chtěli moderní, tak na saxofon jsem byl lepší, to jo," rozesmál se, „ale když jsme se sešli u cimbálu, tak jsem jim s klarinetem nestačil. Oni měli obrovský repertoár, a když hráli, přecházeli z motivu do motivu a z tóniny do tóniny. A jakou měli výdrž! Ale zkusil jsem si to, a je to krásná muzika."

„Vlastně cimbály pocházejí z Budapešti, tady se vždycky vyráběly…" pronesla jen tak mimochodem Ilona, která byla spíš zaposlouchaná do hudby. „Mají dvoje první housle, druhé housle a ještě violu," vypočítávala, „klarinet, basu a cimbál. Je jich víc než nás!"

„Ilono, že by sis s nimi zkusila zahrát?" poškádlil ji hned pan Petřík.

„Ale Petříku," odehnala Ilona jeho nápad jako dotěrnou mouchu, „já bych na ně taky neměla, jak to tady Jarka dobře povídal, „ti hrajou, panečku, jako srostlí. To jsou asi Cikáni."

„Určitě jsou to Cikáni," pokýval pan Adam. „A někteří z nich možná ani neznají noty, ale dobře poslouchejte – teď! slyšíte tu synkopu? Teď – teď…."

Usrkávali jsme víno a poslouchali muziku, co nám chybělo? Až to dopijeme, půjdeme procházkou do hotelu, a zítra pojedeme přes Ostřihom domů.

„Poslouchejte," ozval se po chvíli pan Černík, který se dosud věnoval sklence vína, „už jsem dlouho neslyšel hrát Oldu s Lackem, hrají oni ještě? Zaslechl jsem, že je Olda snad nemocný."

„Ale kde," rozesmál se znovu Jarka, „jenom nesmí tolik pít. Ale mluvil jsem s ním asi před týdnem, a taky jsem se ho ptal, proč nikde nejsou slyšet. A víte, co mi řekl?" a už se tomu předem smál: „Povídá mi: To víš, já bych hrál, ale nemám pořádný šmytec. Koně nejsou a z traktorů žíně nenaděláš."

Rozesmáli jsme se všichni. Olda s Lackem byli muzikanti známí v našem městečku pod jménem federální duo, Olda, rodilý Pražák, hrál na housle, a slovenský Lacko zo Žiliny na harmoniku. Byli oblíbenou ozdobou podnikových večírků, bujarých oslav různých svátků, narozenin i malých svateb. Kolovaly o nich desítky historek, dílem pravdivých, dílem určitě smyšlených. I když – jak se vždycky smál můj muž nad každým sebevíc nepravděpodobně znějícím příběhem – to nevymyslíš!

Cikáni přestali hrát a v sále se tlumeně rozsvítilo. Nehlučný číšník vyměnil naše dopité džbánky za plné. Restaurace zdaleka nebyla plná, sedělo tam jen několik

podobných skupin jako jsme byli my, a pak ještě tři čtyři dvojice u malých stolečků. Ilona přišla rozesmátá od toalet: „To víte, že jsem otevřela na pány," vypravovala. „Na dveřích bylo F, tak si říkám, to je jako Frau, a jdu tam……."

„Ne, ne, ne," mohla jsem přispět tím, čemu jsem se tady před třemi roky naučila: „Ferfi jsou páni, a paní je nök – tedy na toaletách."

„To já vám dám něco hádat," oživnul starý pan Petřík a přisunul se blíž ke stolu. „Když jsem tenkrát dávno z mladické nerozvážnosti utekl do Španělska," zasnil se jako už mnohokrát předtím, „tak jsem nakonec skončil v lodním orchestru, to přece víte." Ano, to jsme všichni věděli, ale z jeho útržkovitých vyprávění jsme se dovídali o jeho válečném desetiletí postupně víc a víc. Co nám asi poví dneska?

„Tak tam na lodi byly záchody označené S a C. A jestlipak víte, co to znamenalo?"

To jsme tedy nevěděli, a pan Petřík, kterému bylo už přes sedmdesát, měl z toho skoro dětinskou radost: „To byli seňoritas a cabaleros!" poučil nás a vítězně se pochechtával.

Hudba zase začala hrát a tentokrát se vydali Cikáni s houslemi na cestu sálem. „Jdou si něco vybrat," poznamenal vědoucně Jarka Šafář. „Podívejte se, kam jim dávají peníze, vidíš, pod struny! Nebo teď, podívej, svinutý do roličky do šalků!"

Věděli jsme, že za náš stůl zaplatí pan Černík, vždycky to tak bylo, protože byl takovým naším ministrem financí. Taky teď už měl připravenou stoforintovou bankovku, kterou pomalu stáčel do roličky. Ale starý primáš to snad ani neviděl. Obešel celý náš stůl, ale při tom nespouštěl oči z Ilony. Znovu obešel stůl a zastavil se před ní. Nepřestával hrát, housle mu v rukou jímavě plakaly a naráz zase prudce až divoce křičely. Iloně se po víně leskly oči, a vůbec z té muziky a z toho hezkého večera byla celá jakoby dychtivá, vpíjela se do primášovy hry a pohazovala hlavou, jako by si s ním notovala. Ve světle svíček se jí vlasy leskly jako neklidný zlatý vodopád, jindy bledou tvář měla teď růžovou, vzrušenou, seděla na krajíčku židle jen jen vyskočit. Ta hra byla teď už jen mezi ní a Cikánem, a my jsme jako zkamenělí celý ten dlouhý, nekončící výjev pozorovali. Cikán hrál a hrál, lámal se před ní do všech stran a jeho housle byly stále divočejší a vášnivější. Najednou trhnul smyčcem přes dvě struny a strnul v transu s doširoka rozmáchnutými nabíranými rukávci, smyčec v pravé, housle v levé ruce, dlouhé vlasy divoce rozhozené, oči se mu blýskaly ve snědé tváři. Vypadal v tom přítmí jako čert. Jak tohle skončí, padnou si do náruče s naším andělem? říkala jsem si.

Ilona byla okamžitě na nohou. Jen se lehce naklonila k Cikánovi, vzala jemně z jeho strnulých rukou smyčec i housle, bleskově si je v rukou prohodila a do naprostého ticha začala hrát. Hrála jistě, panovačně, divoce. Jako by se do její hry vložilo to lehké víno i jakési čaro s cimbálem, jako by spolu s ní hrál i ten cikánský primáš. Ale hrála ona sama na jeho houslích, cimbál mlčel a starý primáš, který po několika okamžicích její hry procitnul z předchozího transu, klesnul na kolena a tak zůstal. Ilona si prostě ten večer v Budapešti nad Dunajem furiantsky střihla Bartókovu Sonátu pro sólové housle, velice obtížnou skladbu, kterou jsme dobře znali. Měla ji při koncertech určenou pro královský přídavek, a já jsem věděla, že ji Béla Bartók

zkomponoval pro Yehudi Menuhina. Hrála lehce a divoce, opravdu furióso, a starý cikánský primáš kleče vzhlížel k ní jako ke svatému obrazu, ruce na prsou sepnuté, a plakal.

Byla to tak nádherná a silná chvíle, že by bývalo bylo nejlepší potom hned odejít, ztratit se jako přelud, odvanout jako odlétají andělé na bělostných perutích. Ale kdo by to dokázal? Také Ilona si ráda vychutnala svoji slávu, a my jsme se hřáli s ní. Zahrála tehdy jen vrcholnou část té jediné skladby a pochopitelně s nimi nešla šumařit k cimbálu. Ale všichni jsme ještě se starým primášem museli vypít ty po třetí naplněné modré keramické džbánky, za které jsme potom nesměli zaplatit. Když jsme konečně dlouho po půlnoci odcházeli, vyprovázely nás troje housle, viola i klarinet nahoru tichým náměstíčkem a na cestu nám svítily reflektory, jejichž záře šplhala po zdech a věžích Matyášova chrámu.

Ten nejméně patnáct let starý příběh mi znovu běžel hlavou a kolem mne stálo jen pár desítek lidí. Kde jsou všichni tvoji žáci, které jsi naučila tak dobře hrát? Kde jsou tvé nádherné vlasy, o které tě připravila zákeřná nemoc? Kde jsou tvoje andělské housle? Kde jsou ty naše koncerty, od kterých odešel nejprve starý pan Petřík a krátce po něm pan Adam? A teď ty!?

Do mramorově studeného ticha krematoria zazněly housle…

Naposled, krásně jako vždycky předtím, nám Ilona zahrála. Sbohem – sbohem, a děkuju!

Věnováno vzpomínce na vynikající houslistku Ilonu Vilímcovou–Sládkovou, narozenou v Klatovech v roce 1932. Později žila ve Kdyni a zemřela na podzim 1997.

Václav Persein

Jen aby nebylo hůř, povídala moje.

V nedělní příloze jsem zahlédl, jak se jakási psycholožka tam zabývala rozvojem dětské osobnosti. Nic proti tomu, má děti ráda, proč by je nezkoumala… Kdyby bývala nakonec neřekla: „*Vzpomenete na roztomilou hru z dětství zkouškou pravdomluvnosti sáhnutím na nos, zda není měkký? Bylo by dobré i v dospělosti se k této metodě alespoň občas vrátit.*"

Myslela to asi dobře. Ale fyzik Kahn, když rozbil pořadově první atom, to také myslel dobře… Konečně to můžeme vidět každé vánoce v Císařově pekaři. Nebýt moudrého Rudolfa… mohli jsme mít po problému s oteplováním už dnes… A Když Fleming vynalezl penicilin, chtěl určitě v dobrém úmyslu zatočit s bacily. Dnes, bacily vykrmené antibiotiky, točí s námi… A tak je to s dobrými úmysly vždycky…

Už vidím, jak se firmy předhánějí s nabídkami osobních snímačů nosoměkkosti. Přijdu se podívat do sněmovny, jak to ti naši vedou, z legrace vytáhnu NOSOMĚK, namířím k pultíku a –kravál, jak jak kolotoče… Jdu se zeptat co a jak k tiskovému čehokoliv a – přijdu o uši. Otevřu rádio či televizi, přijedou hasiči a ještě dostanu pokutu za rušení nočního klidu. Budu se rozvádět z důvodů mého týrání, přijdou svědci a pro pískot se vyklidí budova. A ve volbách neuslyšíme jediný projev. Jak poznáme, kdo je NEJ…?

Ne, takhle to nenechám. Dojdu za psycholožkou, padnu na kolena a poprosím, aby takové věci už nikde neříkala. Někdo se toho chytne a peklo horoucí, jak čikávala babička, dej jí Pénbůh věčnou slávu…

My totiž ty měkké nosy potřebujeme. Na nás sice až tak nezáleží ale vést nás v takovém kraválu ke šťastným zítřkům by snad ani dobře nešlo… A pravdomluvné nosy si kvůli nám na pár dní voleb nikdo pořizovat nebude. Co by to bylo za hospodáře…

Jen tak – mýr nix, dýr nyx – si představme možné důsledky.

Bezútěšné řady provizorních buněk, skrývajících provizorní kanceláře, Terapeuti poskytující mnohdy už poslední pomoc vyčerpaným úředníkům. Fronty dobře oblečených lidí, tísnících se před nepřátelskými dveřmi s nápisy „POLITICI, TISKOVÍ MLUVČÍ, MÉDIA, SVĚDCI, … a pod nimi rukou naškrábané sdělení – DNES ZASE NIC!"…

Šediví lidé, bloumajících po šedivých ulicích, nečtený bulvár po zemi, na uzamčených dveřích žloutnoucí vyhlášky o odročení všeho pro nedostatek pravdivých svědectví, televize se zrnícími obrazovkami, rádia s klasikou a rekviem,, nucené

přerušení činnosti nejdůležitějších institucí… A do toho všeho nesnesitelné pískání Nosoměků. Apokalapsa? Hůř. Popření základních předpokladů klidného života klidné společnosti…

Tohle že bychom chtěli pro drobet pravdy, kterou vlastně už ani moc nepostrádáme? Ne, takový defetiznus odmítám. Ještě není tma, i když se noviny venku se už hodně dlouho nedají…

Mé životy s Marťanem…

Pásl jsem tenkrát – ještě ve funkci šéfredaktora Pazourkových Listů – mamuty za jeskyní a přemýšlel o neradostné budoucnosti… Jednoho ze dvou předplatitelů unesl Pták Noh, druhého Neandrtálci z vedlejší tlupy. Chtěli si prý vyzkoušet pár receptů z Kanibalské přílohy pro vegetariány… Abych se ubránil pradepresi, chtěl jsem si pohrát s malým tygříkem šavlozubým, který se mi otřel o nohy. Pak už jsem jen stanovil prarekord ve šplhu po praplavuni. To, když se přišla podívat máma, jestli šavlozubík někde nezlobí…

Po drahné chvíli přistál můj Marťan na předpotopním talíři, zlákal mne dolů… podal chapadlo a že prý ze mně vyzařuje taková chandra, až mu vysadily sluneční motory. Vypadal jak z televizní reklamy, nevím už na co. Nazelenalej, mlhovatej, slizkej… Přesto jsme dali řeč a zjistili, že máme podobný osud. Nikdo nám nerozuměl, tupé praokolí házelo praklacky pod pranohy, úplně jako dneska… Uzavřeli jsme nerozborné přátelství, s tím, že on se na požádání převtělí do mně i s marťanským know-how a já budu na oplátku přispívat do jejich Pohřebních listů veselými historkami z natáčení. A tak to fungovalo až do čtvrtohor…

Evoluce nás sice na pár tisíc let rozdělila, ale nezapomněli jsme na sebe. Pořád jsme si psali novinky. Já ztrátu ochlupení, a vývoj kanibalských rituálů v průběhu polidšťování, on si stěžoval na poměry a přemýšlel o emigraci na Zem. Vymlouval jsem mu to, ale měl svou hlavu, najednou se objevil. To už jsem byl úplně polidštěný a na ilustrace z raného neandrtálu jsem se díval s ironickým nadhledem. A spolupráce se rozběhla jak za mlada, i když v drobet jiné době.

Jako dítko těsně předválečně a nesnesitelně sarkastické jsem vynikal schopností naštvat každého, kdo se objevil v dostřelu těžkého děla… Vzpomínám, jak jsem rozžhavil tetičku, která mne neustále zvala k nim na promenádní koncert, až povyrostu… Kontroval jsem sdělením, že u nás se hraje na pohřbech líp. To jí urazilo natolik, že splnila opakovanou hrozbu, že naší rodině neodkáže velkostatek u Plzně. Obrátil jsem se na Marťana s prosbou, o urovnání hrozící rodinné tragédie. V převlečení za kartářku – tehdy se tak říkalo prognostikům – mamince vyčetl

z ruky, jaké štěstí ji čeká v blízké budoucnosti jako nemajitelku prosperujícího velkostatku. Poslechla a dobře udělala. Přesto mne za pár let vyhodili ze sedmého semestru za účast na Majálesu, kde jsem nebyl. Vzápětí zavolala vlast. Svědomitě jsem se připravil k odvodu, vybaven fasciklem potvrzení o neschopnosti k čemukoli. Opomenutí – při mém diskuzním založení – hrozilo tak dlouho vojnou, že bych se nemusel dočkat ani vlastních dětí. Poslední den beznaděje jsem si zkrátil účastí na krajském přeboru družstev v tenise. Honili jsme se tam tři hodiny ve třiceti stupních. Druhý den se mne vojenský doktor přeptal na stav těla i duše, rodinné svazky, bratry a bratrance, které jsem neměl, pokýval soucitně nad osudem osamělého neduživce a vytáhl zápis ze včerejšího utkání. Já ho v tom bílém – nepoznal… Marťanek poradil – pravdu. A bylo modře.

V létech následujících se Marťan nadřel přímo nelidsky. V rámci přestavby třídního vědomí jsem se při kopání základů vysoké pece dokázal kopnout jehlákem do páteře tak přesně, že… raději nevzpomínat. Má kariéra strmě stoupala přes vedoucího úderky alkoholiků mnoha národností, u nichž jsem jako jediný dokázal rámcově vytušit rozsah tekutých požadavků, přes tiskového mluvčí stavby při vyšetřování vraždy jednoho z mých úderníků dalšími dvěma, až k likvidátoru následků slavnostního předávání cen naší první brigádě socialistické práce, sestávající z odsouzených jugoslávských partyzánů a propuštěných agresivních deviantů, posledně bytem v Bohnicích. Můj výkon byl všeobecně oceňován jako excelentní, uvážíme-li rozsah kolektivní urážky zřízení a krvavé bitvy s policejní asistencí, … inu, – čas padesátých malin nezralých.. Tam patřil konečně i návrat do školy, na základě vlastnoručně vypracovaného doporučení…

Jako řešitel převážně nesmyslných úkolů v celostátně vážené instituci jsem se i poté trvale dostával do situací, kdy kamarád Marťan měl plná chapadla práce. Vzpomínám na oponenturu výzkumného úkolu „Výsledky analýzy vlivu močoviny na železniční svršek“ realizovaný formou půlročně kolektivního močení z vagonu na slepou kolej,. Sekretářky odboru v všeslibujících tesilových sukničkách nepřetržitě kroužily syčícími sifony nad hlavami do ruda rozžhavených oponentů, pídících se se po autorovi zadání„ jímž byl činitel, jehož inkognito nebylo možné ze sebezáchovných důvodů odhalit… V té době jsem byl již uznávaným klasikem závazků typu: „Zavazuji se, že v daném čtvrtletí budu řešit neplánované úkoly s intenzitou o třicet sedm procent vyšší, než v ve čtvrtletí předcházejícím. Současně zahájím studium belgičtiny.“ Můj Marťánek přitom dokázal zcela nečekané delegaci z výzkumné Belgie podstrčit soukmenovce vybaveného tak chatrnou angličtinou, a smyslem pro černý humor, že jsme si rozuměli…

S koncem těch neveselých let jsme se s lítostí rozloučili, s tím, že si už budeme jen posílat blahopřání k Vánocům. Já odešel do chrámu tvorby smysluplných zákonů a nařízení a on… Hned při vstupu jsem ho zahlédl. Mával na mne z houfu kamarádů, mačkajících špatné knoflíky hlasovacích zařízení, Jiní se vtělovali do podoby

představitelů, pokládajících nesrozumitelné otázky i odpovědi od řečnického pultu rovněž převlečenému auditoriu. Zeptal jsem se kradno, kde jsou ti praví. „U ledu", zněla lakonická odpověď se šibalským zamrkáním. Chvíli jsem se ještě snažil. Pak mne cosi zatáhlo za šos a já se viděl z odkudsi shora, jak do mikrofonu blábolím něco, zač bych se styděl ještě jako Neandertál… A tak jsem raději šel do zaslouženého důchodu.

Tam jsem si zlomil žebro a v bolestivých nocích začal přemýšlet. Nevymyslel jsem pochopitelně nic. Až do chvíle, kdy mi Marťan a strčil pod nos noviny s celostránkovým hledáním reklamního kreativce nového typu, bez rozdílu věku. Nechápal jsem, na podobná extempore jsem byl přece jen poněkud málo mlád, vynadal mi jako psovi. Poukázal na trvale prokazovanou hřivnu a podivil se nad neznalostí novinek v oblasti prodloužení lidského věku. Krysy se už prý na základě nových pilulek dožívají až o polovinu déle, než bylo až dosud zvykem. Tak proč by to nešlo u mně? Zeleninu jím, nedávno jsem se chtěl projet na horské dráze…, … – věděl toho o mne tolik, že nebylo možné nevyhovět.

Na konkurz jsme se prodrali davem manažerů přiměřeného věku, asertivně nabízejících pomoc při hledání zatoulaného vnuka, pak zazněl gong, pár slov na uvítanou, rozdali papíry, a začali jsme kreativně dokazovat jak bychom, kdybychom…
Namátkou vybírám:

Otázka: Vaše reklamní agentura se uchází o zakázku. Podmínkou je slogan, který zaujme. Vytvořte jej:
Odpověď: Jsme téměř stejní jako většina ostatních. – Přesto jsme se rozhodli říci pravdu. Jsme velmi dobří a dokážeme být ještě lepší… Nabízíme šanci dobrého rozhodnutí…

Otázka: Vytvořte prodejní slogan nově zaváděného mléčného produktu zn. „Pozdrav od babiččiny Straky" s použitím či variací klasického výroku: Být či nebýt.
Odpověď: Být či nebýt – špatná Hamletova otázka
Pozdrav od babiččiny Straky je pro zdravi i chuť – jedinečná zakázka
Logo výrobku: Babiččina Straka a Hamlet, nesou „na andělíčka" smějící se balení výrobku..

Otázka: Navrhněte scénář klipu pro uvedení neznámých bonbonů značky „Bum" na trh, který je podobnými výrobky plně saturován.
Návrh: Popraviště, Dramatická hudba, kat v kukle, odsouzenec blížící se k popravčímu špalku, Dotaz na poslední přání.
Odsouzenec: Slyšel jsem o jedinečných bonbonech Bum. Chtěl jsem je poznat… Bohužel jsem byl dopaden dříve, než jsem mohl ochutnat. Je to tedy moje poslední přání…

Dav zašumí… Z dálky jezdec s milostí a batohem bonbonů Bum. Čte rozhodnutí o milosti., vycházející z pochopitelné snahy ochutnat neopakovatelné bonbony Bum. Kat s odsouzencem prostírají špalek k ochutnávce a rozdávají bonbony jásajícímu davu…

Otázka: Získali jste lukrativní zakázku na uvedení vyhřívaného erotického prádla TERMOERO na trh. Nastiňte strategii, načrtněte prodejní slogany.

Cílová skupina: Obyvatelstvo Skandinávie, Grónska, vědecké polární stanice, kosmický výzkum, kosmonauti – míšené posádky, turistické kanceláře do chladných destinací.

Rozeslání vzorků, s podrobným popisem tepelných vlastností i erotických účinků v extrémně nízkých teplotách, s upozorněním, že jde o zcela nový výrobek, zatím bez konkurence. Předvedení v mrazírně zeleniny kreolkami, s výslovným upozorněním, že nejde o členky otužileckých klubů. Mužské modely vyhřívaných plavek předvádějí černoši … v doprovodu tučňáků patagonských…

Prodejní slogany: S TERMOEREM budete sexy i na pólu.

Sahara bývá v noci chladná. Myslete na partnerku…

S TERMOEREM je i Mars svůdnější

TERMOERO zajistí žhavý průběh Vaší svatební cesty Dálným severem.

Pak už jen postkreativní rozhovor… a za pár týdnů … prostě, vybrali nás… Vlastně jsme se ani nedivili. Vždyť jsme na to byli dva.

Pak, že Marťané nejsou kamarádi do krupobití.

V únoru 2010 bude vyhlášen XX. ročník Literární Šumavy.

Podrobnosti najdete na www.knih-kt.cz

Obsah

Poezie – I. kategorie do 25 let
Jana PODHORSKÁ 3
Lukáš FILIP 5

Poezie – II. kategorie nad 25 let
Jana TREMLOVÁ 9
Pavlína PULCOVÁ 11
Jana FAFEJTOVÁ 13

Próza – I. kategorie do 25 let
Daniel KUBEC 16

Próza – II. kategorie nad 25 let
Pavel ČERVENKA 22
Václav FRANC 25
Radka KETNEROVÁ 28
Štěpán ŠPÁD 34

Zvláštní cena za příspěvek o Šumavě
Marta ZEMANOVÁ 41

Cena Františka Pravdy – cena Českého rozhlasu Plzeň
Václav PERSEIN 49

Vydala Městská knihovna Klatovy
Jazyková úprava: Helena Chýlová
Grafická úprava: Milena Hálková, Karel Viták
Vydání první
Rok vydání 2009
Náklad 120 ks

Vydala Městská knihovna Klatovy za finanční podpory MK ČR
2009